http://gazetemanifesto.com/

gazete Manifesto
İnternette bir hayalet dolaşıyor

Solun Kitleyle İmtihanı

15 Temmuz'un Yıldönümünde

AKP İkinci Cumhuriyeti kurma peşinde

"Doğru"yu soldan bulmak

Pusula

Temmuz 2017

Gazete Manifesto

PUSULA

Temmuz 2017

http://gazetemanifesto.com/

WEB VE SOSYAL MEDYA ADRESLERİ

http://gazemanifesto.com
https://www.facebook.com/manifestogazete/
https://twitter.com/ManifestoGazete
https://www.instagram.com/gazetemanifesto/

DOSYA: Solun kitleyle imtihanı
9 Temmuz 2017

Devrimcilik ve siyaset yapmak ne yana düşer?

Gün batımının öncesi: Cumhuriyet mitingleri

İlker Demirer

Halk kitleleri, Haziran direnişi ve devrimci tutum

Neşe Deniz Babacan

Adalet Yürüyüşü, CHP, beklentiler ve sol

Ali Ateş

SOLUN KİTLEYLE İMTİHANI

Kemal Kılıçdaroğlu'nun başlattığı Adalet Yürüyüşü sol içinde tartışmaları da başlattı. Türkiye siyasetinde yeterli gücü bulamayan solun, biraz da 1970'lerdeki "eski güzel günler"e olan özlemle her kitlesel hareket karşısında pusulasını şaşırması artık şaşırtıcı bile değil.

Kitlesel hareketler karşısında, gücünü bilmeyen ve bu güce uygun politikalar üretemeyen bir solun gelen basınca direnememesi ve Türkiye'de düzen aktörlerine eklemlenmesi adeta kaçınılmaz oluyor. Kitlelerin peşinde savrulan Türkiye solu kendisini kurmak yerine kolay yoldan köşeyi dönmek için her fırsatı çöpe atıyor.

Bu çerçeve üzerinden bu haftaki PUSULA'da Türkiye solunun, cumhuriyetçi kitlelerin son on yılda gerçekleştirdiği üç büyük eylem, 2007'deki Cumhuriyet mitingleri, 2013'teki Haziran Direnişi ve 2017'deki Adalet Yürüyüşü ile ilişkilerini ele alıyoruz.

Bu çerçevede, dosya içerisinde "Gün batımının öncesi: Cumhuriyet mitingleri", "Halk kitleleri akıp giderken, Haziran direnişi ve devrimci tutum" ve "Adalet Yürüyüşü, CHP, beklentiler ve sol" başlıklı yazılar da yer alıyor.

Devrimcilik ve siyaset yapmak ne yana düşer?

Türkiye solunun makus talihinden bahsedip dururuz. 1970'lerde bir yanda yükselen işçi sınıfı hareketi ve diğer yanda 1960'lardan gelen öğrenci hareketleri üzerinde yükselen devrimci hareketlerle Türkiye solu altın devrini yaşıyordu. Arkasından önce 12 Eylül ve ardından Sovyetler Birliği'nin çözülmesi geldi.

Sol, 1970'lerin ardından gelen on yılları, düzenin bir daha asla dediği koşullarda çoğu zaman çok şiddetli saldırılara direnerek geçirmek zorunda kaldı. Bu durum, gelişip büyüyemeyen solun belirlenime açık hale gelmesini de sağladı.

Önemli bir ideolojik saldırının yaşandığı yaklaşık son 40 yılda eski ezberleri ile bu saldırı karşısında yaşadığı akıl karışıklıkları arasında gidip gelen sol açısından, kimi dönemlerde Kürt siyasi hareketi, kimi dönemlerde CHP veya bu çizgiyi paylaşan diğer siyasi partiler belirleyen konumunda oldu.

Türkiye solu, siyasal İslamcılara "öğrettiği" örgütlenme doğrularını ve sabrı bir kenara bırakıp hızlı yoldan başarılı olacağı sanrısıyla ömür tüketiyor. Kitlelerle temas ettiğinde söylediklerinin hemen kabul göreceğini, o kitleleri, siyasi temsiliyetlerinin nerede olduğuna bakmaksızın, belirleyebileceğini, dönüştürebileceğini zannediyor.

"Kütleçekimsiz" siyaset mümkün mü?

Oysa siyaset esas olarak güç ile yapılıyor. Hele düzen karşıtı olarak devrimci bir hat çizmek istiyorsanız, kuşkusuz düzenin sahiplerine karşı doğruyu söylemenizin kıymeti olsa da belirleyiciliğinin olmasını beklememeniz gerekir. Dolayısıyla düzenin karşısında bir gücü temsil etmeniz gerekir. Söylemeye gerek olmasa da, bu güç bizler açısından işçi sınıfıdır.

Temel bir fizik kuralı olan kütleçekimi, büyük kütleli nesnelerin küçük kütleli nesneleri çekeceğini, yörüngesini belirleyeceğini söyler. Aynısı siyasette de geçerlidir. Büyük olan küçük olanı belirler. Türkiye solunun bir bölümünün Kürt hareketiyle ilişkileri de, başka bölümlerinin CHP ile ilişkileri de benzer bir sakatlığı her gün yaşamaktadır.

Türkiye solu, işçi sınıfı içerisinde kendisini var edemediği ölçüde kentli orta sınıflar ile kent yoksulları arasında salınan bir yerden çıkamamaktadır. Ancak bunların siyasi temsiliyetini üstlenebilmesi de çoğu durumda ilkinin CHP ve ikincisinin Kürt hareketi tarafından temsil edilmesi nedeniyle mümkün olmamaktadır.

Buna karşı Türkiye solu kendi özüne dönmek yerine bu iki siyasi odağın kolları altında kendini var etme halinden çıkamamaktadır. Kendi siyasi programları ve hedefleri olan iki siyasi öznenin tabanını oluşturan kitleleri kendi doğal tabanı saymakta haklı olan sol, her seferinde bu iki siyasi öznenin belirlediği gündemleri çekiştirmeye çalışarak bu kitleleri ikna edebileceğini düşünmektedir.

Kitleler içinde düzenden alan açmasını beklemek

Daha daraltıp söylersek, cumhuriyetçi kitleler tarafından “sempatik” bulunan ve doğruyu söylediği için “takdir gören” sol, kitleleri sola çekme işini kendi gücüyle belirlediği gündemlerde değil, bu kitlelerin temsiliyetini üstlenmiş CHP’nin gündemlerinde denemektedir.

Bu haliyle, bir düzen partisi olduğu tartışmasız olan CHP’nin ardında biriken ve siyasi temsiliyetini teslim etmiş olan kitlelere “doğruyu söyleyerek” adeta bu kitleler içerisinde kendisine düzenden alan açmasını beklemektedir. Oysa olan düzenin kendisine bağladığı bir solun ortaya çıkmasından başka bir şey olamamaktadır. Büyük olan küçüğü çekmekte, kendi yörüngesine almaktadır.

Kitleler ise, daha sonra ellerini kırmak istese de, son noktada mutlaka umudunu CHP’ye tahvil etmektedir. Sol ise elinde kalan bir şey olmadan evine dönmek zorunda kalmaktadır. Solun toplumsal hayattan kopuk bir yaşam tarzına indirgenmiş halinin bir sorumlusu da bu hayal kırıklıklarıdır. Bu halden çıkmak ile bu kitlelerin içinde kaybolmak arasında ise elbette bir fark vardır.

Sol kendine güvenebilecek mi?

Solun makus talihi, esas olarak kendi elleriyle yarattığı ve hiç usanmadan

yeniden ürettiği bu kısır döngüden ibarettir denilebilir. Siyasette bir güç haline gelebilmek, solun, sosyalizmin bağımsız hattını var edebilmek için bu kısır döngüden çıkmak gerekir.

O kitleleri ikna edecek olan siyasetinizi üzerine inşa ettiğiniz güç olacaktır. O gücün işçi sınıfı olduğunun bir kanıtı da, cumhuriyetçi kitlelerin son on yıldaki üç büyük eyleminin eksik kaldığı yerin, hep, işçi sınıfının örgütlü olarak ve siyasi talepleriyle sahnede yer almamış olmasıdır.

Sol kendisini bir adres olarak gösterecek kadar kendine güvenmeden kitlelerle etkileşime de giremez, bu makus talihini de kıramaz.

Gün batımının öncesi: Cumhuriyet mitingleri

İlker Demirer

AKP'li yılların en önemli kırılma noktalarından biri 2007 yılındaki Cumhurbaşkanlığı seçimleri tartışmasıydı. Bu tartışmanın sonucunda "Cumhuriyet mitingleri" olarak bilinen kitlesel mitingler gerçekleşirken, mitingler Birinci Cumhuriyet'in gün batımına denk düşecekti.

Tarihte kırılma anlarını tespit etmek ve bu anların öncesindeki süreçleri okumak pek çok kişinin yapabileceği bir şeydir. Öte yandan, o tarihsel anda doğru tavrı göstermek ve sonuçlarını okumak için ise öngörülü olmak yetmez, aynı zamanda güçlü bir siyasal doğrultuya sahip olmanız gerekir. Türkiye tarihinin pek çok kırılma anında farklı siyasal akımlar bu gerçekliği "tersten" test ettiler. Anlık siyasal gelişmelere karşı gösterilen refleksler güçlü siyasal programlara sahip olmadığı için kırılma anlarında istenilen sonucu elde edemedi.

Bunun "yakın tarihteki" önemli örneklerinden birini Cumhuriyet mitingleri oluşturuyor. AKP'li yılların en önemli kırılma noktalarından biri 2007 yılındaki Cumhurbaşkanlığı seçimleri tartışmasıydı. Bu tartışmanın sonucunda "Cumhuriyet mitingleri" olarak bilinen kitlesel mitingler gerçekleşirken, mitingler Birinci Cumhuriyet'in gün batımına denk düşecekti.

Birçokları açısından kabul edilmesi o gün zor olan bu gerçek, bugün ne yazık ki tarihin önümüze sunduğu bir sonuç. Bu sonuca karşın "yenilgi yılları iyi bir okuldur, insan dostunu ve düşmanını tanır" vecizesiyle uyumlu bir tartışma çerçevesi çıkartmak gerekiyor. Dostu ve düşmanı iyi tanımak için…

Yukarıda ifade edildiği üzere 2007 yılı AKP'li yıllarda önemli bir dönemecin aşıldığı bir milattı. Bu milada neden olan şey; Türkiye'nin içinden geçtiği süreçle ilintiliydi. AKP iktidarı basit düzen partisi olmaktan ötedir. AKP, uzun

yıllar boyu biriken ve 90'lı yıllarda "bir siyasal kriz unsuru" haline dönüşen gerici siyasetin bir kriz unsuru olmaktan çıkartılarak Türkiye'nin emperyalizmin yeni dönem modeline uygun hale getirilme projesinin lokomotif gücüdür. Bu anlamıyla AKP, toplumda iyi bilinen ismiyle "Ilımlı İslam" projesinin, karşı-devrimci bir aktörüdür ve "yeni düzeni" temsil etmektedir.

Devlette tasfiye ve direnç odaklarının oluşumu

Bu yeni düzenin karakteriyle uyumlu bir toplumun yaratılması için sermaye düzeninin siyasal yönetim aygıtını oluşturan devletin de dönüştürülmesi gerekliydi. AKP'nin ilk yıllarında açılan tüm siyasal başlıklar, yeni düzenle uyumlu bir devlet aygıtının oluşturulması için atılacak adımların zeminini oluşturmuştur.

Öte yandan, AKP'li yıllarda neden atılan adımların odak noktasını devlet aygıtı oluşturmuştur sorusunun cevaplandırılması gerekiyor. Eğer emperyalizm ve sermaye sınıfı AKP tipi bir partiyle yeni dönemin koordinat noktalarını oluşturmak istiyorsa "devlet aygıtı" buna neden "direnç noktası" oluşturmaktadır? Bu soru, Marksist açıdan değerlendirildiğinde elbette sermaye sınıfından bağımsız bir "devlet aygıtı bürokrasisinin" bulunmadığı gerçeğinden hareket ederek yanıtlanması gerekiyor.

AKP'nin ilk yıllarında devlet aygıtını dönüşüme tabi tutmasının arkasında yatan neden; iktidara gelişiyle beraber toplumsal dönüşümün anında gerçekleşememesiyle alakalıdır. Bu noktada düzenin ideolojik koordinatlarının da dönüşümü gerekmektedir. Bunun anlamı devlet dâhil olmak üzere eski müesses nizamın bazı aktörlerinin tasfiye edilmesidir.

Türkiye tarihinde özgün yanları bulunan devlet aygıtının temsilcilerinin ve ordunun AKP'nin oklarına maruz kalmasıdır. 90'lı yılların siyasal kriz ortamında bir siyasal parti gibi örgütlenerek düzenin boşluğunu dolduran Asker Partisi'nin (As Parti) tasfiyesi ile yargı ve üniversitenin teslim alınması AKP'nin temel hedeflerinden birini oluşturmuştur.

Özellikle Irak savaşına katılımı hedefleyen 1 Mart Tezkeresi'nin reddi, 2003 yılı Mayıs ayında "Genç subaylar tedirgin" manşetiyle duyurulan As Parti'deki rahatsızlıklar ve 2004-2006 yılları arasında yapılan MGK'da alınan kararlarda, AKP'nin FETÖ'nün askeriye içindeki tasfiyesini engelleyen adımları As Parti ve AKP arasındaki mücadeleyi keskinleştirdi. Bu noktada dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in Kemalist ve cumhuriyetçi kesimlerin temsilciliğine

soyunması da diğer bir önemli bir gelişmedir ve devletteki direnç odaklarının ayak diremesinin ne denli güçlü olduğunu gösteriyordu.

Bu noktada devletteki dönüşüm için "çözülme" dinamiklerini güçlendiren AKP, Cumhurbaşkanı'nın görev süresinin bitiminde bu makamı ele geçirmek için adımlarını yoğunlaştırdı. "367 krizi" olarak bilinen ve mecliste Cumhurbaşkanı'nın seçilmesini engelleyen adımla Birinci Cumhuriyet'in aktörleri AKP'yi sıkıştırmak için yeni bir hamle yaptı.

Toplumsal dalgalanma hali ve Cumhuriyet mitingleri

Bu hamlenin doğal olarak toplumsal dalgalanma yaratması olağan karşılanmalı. AKP'nin kapsayamadığı toplumsal kesimlerin siyasal bir krizle harekete geçişi "Cumhuriyet mitingleri" olarak bildiğimiz kitlesel eylemlilikleri tetikledi. Mitingler genel olarak laiklik ve Cumhuriyet temalı olarak yapılırken, kararsız bir anti-emperyalist duruş da ihtiva ediyordu.

Mitinglerin İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentlerde o güne değin hiç görülmediği kadar kitlesellikle yapılması, Birinci Cumhuriyet'in aktörlerine "AKP gidiyor" hissiyatını verdiği bugün saklanamaz bir gerçek. Devlet içi tasfiyeye direnen kesimlerin bir yandan CHP eliyle toplumsal hareketlenmeye şekil verme çabası, diğer yandan merkez sağda Mehmet Ağar-Erkan Mumcu ikilisiyle AKP'yi bölme çabası siyasal olarak yapılan hamlelerin nereye odaklandığı gösteriyordu. Meclisten çıkacak bir "erken seçim" kararının ve bu seçimlerde AKP'nin götürülmesinin Birinci Cumhuriyet aktörlerinin temel amaçlarından birini oluşturuyordu.

Nitekim 27 Nisan 2007'de Meclis'te yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimi oturumunun akşamında TSK'nin harekete geçerek kendi sitesinden bir bildiri yayınlamasıyla birlikte o günkü siyasal atmosferin şekli belirlenmiş oldu. Bir yanda Cumhuriyet mitingleriyle AKP'nin kapsayamadığı toplumsal kesimler AKP karşıtı bir siyasal tepkinin açığa çıkmasına neden olurken, diğer yanda Birinci Cumhuriyet'in aktörleri olan kesimler direnç unsuru olarak siyaset sahnesindeki yerlerini belli ediyorlardı. Bu noktada emperyalizmin AKP iktidarının yanında koyduğu tavrı unutmamak gerekir.

Tüm bu akışa karşın Cumhuriyet mitingleriyle istenilen amaca ulaşılamadı. İşin doğası gereği 2007 yılında açığa çıkan bu tepki siyasal ufku dar, Birinci Cumhuriyet'in korunmasıyla sınırlı, hedefleri gereği düzen içi çözümlere odaklanmıştı. Hâlbuki AKP'nin kendisi yeni bir düzen kurarken, ortaya

çıkarttığı sorunların tamamı düzen dışı bir karakter taşıma eğilimi göstermektedir.

Laiklik, eşitlik, adalet, özgürlük ve bağımsızlık gibi istekler düzen içinden kendi has halleriyle yaratılacak öğeler olmaktan AKP döneminde çıkmıştır. Cumhuriyet mitingleri bu açıdan programsız ve öncüsüz tepkisellikler olmaktan öteye geçememiş, emekçi karakterine kavuşamamıştır. Öte yandan mitinglerin tüm "devletli" başlangıç noktasına karşın ulaştığı kitlesellik ve taşıdığı sınıfsal potansiyel gereği bugünkü adalet yürüyüşüne göre siyasal açıdan düzen içi daha az belirlenim taşıdığını da bir kenara not etmek gerekir.

Solun tutumu ve bugün

Solun bu noktada mitinglerin uzağında kalması farklı açılardan eleştirilmiş ve "siyasetsizlik" suçlaması sola yöneltilmiştir. Ancak siyasetin güç ve sınıfsal program doğrultusunda yapıldığı göz önünde bulundurulursa, solun mitinglerin yetersizliğine işaret ederek AKP karşıtı mücadelede emekçi halkın temsiliyetine odaklanması doğru bir hat tutmasını sağlamıştır. Nitekim bu doğru hat, 22 Temmuz 2007 seçimleri sonrasında solun Ergenekon ve Balyoz süreçlerinde sağlam bir hat çizerek liberal ihanete karşı dirayetli durabilmesini sağlamış, 2010 referandumu sırasında örgütlü bir tavır alabilmesine yol açmıştır.

Bugünden dönüp baktığımızda Cumhuriyet mitingleri Birinci Cumhuriyet'in AKP karşısındaki son güçlü hamlesi olmuş ve tarihsel bir moment olarak "gün batımının" hemen öncesine denk düşmüştür. İçeriği, siyasal ufku ve örgütleniş biçimi açısından geçmişe öykünen, bir tür "asr-ı saadet" döneminde referanslar arayan Cumhuriyet mitingleri, siyasal hareketlenme noktası olarak önündeki eylemlerin de habercisi olmuştur. On yılın ardından görülebileceği üzere AKP iktidarıyla emekçi halkın hesaplaşması geçmişe öykünen ve düzen içi direnç odaklarından beslenen değil, emekçilerin beklentilerini geleceğe taşıma iddiası ile mümkün olacak.

Bu iddiayı sahiplenecek bir sol, aynı zamanda bu iddiayı örgütlemeyi de başaracaktır.

Halk kitleleri, Haziran direnişi ve devrimci tutum

Neşe Deniz Babacan

2013 yılında yaşadığımız Haziran direnişini farklı yönleriyle ele almaya çalışmak bugün de güncelliğini koruyor. Türkiye tarihinin sokaktaki en büyük toplumsal hareketlenmesi ile Türkiye solunun alışverişine bugünden bakarak gelecek için bazı yaklaşımlar geliştirmek gerekiyor.

Meşruiyet sorunu ve yönetme krizi

Devrim teorisi bağlamında ele alınması gereken iki kavramdan bahsetmeye çalışarak başlayalım. Doğal olarak devrim teorisi denilince güncel olarak Marksizm-Leninizm'in rehberliğinde olan ya da mercek altına alınan sosyalist devrimlerden bahsettiğimiz açık. Yoksa dünya tarihinde de, kapitalizmin son iki yüzyıllık tarihinde de devrim olmayan ancak devrim yakıştırması yapılan örnekler bulabileceğiniz gibi, gündelik siyasal söylem içerisinde devrim olarak adlandırılan örneklerle de karşılaşabilirsiniz.

Özü itibariyle, sınıflar mücadelesinde siyasi iktidarın fethinin merkezde durduğu öznel ve nesnel tüm faktörleri ele alarak bu değerlendirmeleri yapmak mümkündür.

Bunun yolunu döşerken de, sınıflı birer toplumu içeren ve kapitalist üretim biçiminin egemen olduğu ulus devletleri ele almak, aynı zamanda buralardaki toplumsal mücadeleleri incelemek değer taşımaktadır. Devrimin arifesi diyebileceğimiz ya da devrimci bir duruma yol alınan bir tarihsel kesitte ise sırasıyla veya iç içe geçmiş bir şekilde düzen güçleri (sermaye sınıfı, sermaye devleti, siyasi iktidar mekanizmasında yer tutan unsurlar) açısından işçi sınıfına karşı meşruiyet sorunu/krizi, siyasi kriz ve yönetme sorunu/krizi diye adlandırabileceğimiz siyasal/toplumsal süreçlerin karşımıza çıkması gerekiyor.

Haziran direnişine bakarken, Türkiye'de AKP iktidarının büyük bir meşruiyet sorunu yaşadığını ve AKP iktidarına karşı olan kitlelerin meşruiyetini tam da buradan oluşturduğunu dile getirmek mümkündür.

Politik olarak, hükümeti (ya da Erdoğan'ı) istifaya davet eden, yaşam tarzı üzerinden gericilik karşıtlığı ve özgürlükçülüğü ağır basan, dayanışmacılık ruhu üzerinden eşitlikçi bir yaşam arayışının nüvelerini içinde barındıran Haziran direnişi, politik hedefine ulaşamadığı noktada geri çekilmeye başlamıştır.

Kısaca ifade edilmesi gereken nokta ise, AKP'nin yaşadığı meşruiyet sorunu, siyasal bir krize ve yönetme sorununa dönüşmediği oranda bir sorun olarak kalmış ancak burjuva iktidarının yönetimi -bugüne devreden onlarca sorunla birlikte- bugünlere kadar gelmiştir.

Dolayısıyla, Haziran direnişi nasıl bugün de meşruiyetini politik hedeflerinin ve arayışlarının doğruluğunu geçmişten alıyorsa, eksik yanlarının boşluğunu da bir o kadar derinden yaşamaktadır.

Bu eksik yanları ise, geniş halk hareketinin zemininde büyük bir bir işçi sınıfı hareketinin ve taleplerinin yukarıda saydığımız arayışa eklenememesi ile birlikte sarsılan düzene alternatif bir iktidar aygıtının ya da araçlarının yaratılamaması olarak sayılabilir.

Bahsettiklerimizden ilki, sermaye sınıfının krizinin derinleşmesi için; ikincisi ise devrimci bir hamleyi yapabilmek için elzemdir.

Haziran direnişi döneminde de, sonrasında da esas olarak eksik kalan yönlerin bunlar olduğu tespit edilmelidir.

Halk faktörü, düzen güçleri ve sol

Haziran direnişinin kitleselliğinin ve mücadeleciliğinin, Türkiye sol, sosyalist hareketinin ya da burada tanımlanan örgütlerin gözlerini kamaştıran bir karaktere sahip olduğunu biliyoruz.

Bu kamaşma beraberinde direnişin sonrasında körlüğü de getirmiş, Türkiye solunun önemlice bir bölümünde Türkiye tarihini "Gezi'den önce ve sonra" diye değerlendirme hastalığı baş göstermiştir. Aslında bu hastalık bir nevi körlüktür.

Körlük bugün "halk faktörünü" anlamamak ya da kitle hareketlerine olan yabancılığın durağan dönemlerin arayışçılığı ile birleştirmeye çalışılırken ortaya

çıkan saçmalık hali olarak tanımlanabilir. Bu durum ise devamında ve Haziran direnişinin geriye çekildiği zamanlarda “halk faktörü”nün ilelebet devrede olduğu gibi uyduruk bir tezi gündeme getirmiştir.

Bu tezin sahiplerinin ne yaptığı ise bugüne kadar çokça yazılıp çizildi. Ancak tekrar edelim, Türkiye’deki düzen içi ya da “demokrasi arayışçısı” olarak nitelenebilecek sol, sistematik olarak Haziran direnişinin aslında devrimci bir durum olduğunu iddia ederek, kitle hareketinin arkasından sonra esas olarak yapılması gerekenleri sistematik olarak düzen içi kanallara, önce CHP’ciliğe, devamında HDP’ciliğe ve bugün tekrar CHP’ciliğe taşımaya çalışmak gibi bir siyasal program bellemişlerdir.

CHP’nin Haziran direnişine müdahalesinin sınırları belliydi. Büyük kitle basıncı sonucunda 1 Haziran 2013 tarihindeki Kadıköy mitingini iptal ederek Taksim’e çağrı yapan Kemal Kılıçdaroğlu ve CHP, direnişin devamında tarihsel olarak oynayabileceği rolün ötesine geçemedi.

Direnişin canlı olduğu zamanlarda, Türkiye solu kendi örgütsel gücü ve toplumsallığı oranında müdahil olmaya çalışmış, elinden geleni yapmıştır. Sosyalist solun direnişe örgütlü bir şekilde müdahil oluşu, büyük halk hareketini daha sola çekmeyi başaramasa da, direnişin liberal bir eksene savrulmasını da engellemiştir.

Düzen güçlerinin tedirginliğini tam da bu noktada aramamız gerekiyor. Bu tedirginliğin üzerine gidemeyen ve yukarıda bahsettiğimiz sosyalist sol üzerinden dört yıl geçmesine rağmen henüz kendisini toparlayabilmiş durumda değil.

15 Temmuz darbe girişimini yaşayan Türkiye’de düzen güçleri açısından hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını biliyoruz. Düzen içindeki çelişkiler aslında OHAL’den istifade ederek çeşitli yönleriyle solun üstüne de gelerek aslında dikişlerin patlaması önlemeye çalışıyor.

Bu anlamda Haziran direnişinin, politik taleplerinin ve bugünlere bıraktığı mücadele deneyiminin güncel olduğunu söylemek gerekiyor.

Ancak bugün kitleleri tekrar ayağa kaldıracak bağımsız bir sosyalist hat olmadığı oranda Türkiye solunun gündeminde reformist talepler, kitle kuyrukçuluğu, geçmişe öykünmecilik ve sosyal medya solculuğu yer tutmaya devam edecek.

Bir yerin altını kalınca çizmekte fayda bulunuyor. İşçi sınıfı hareketi, herhangi bir toplumsal hareket değildir. Genel halk hareketinin çok üzerinde yıkıcı sonuçları olabilecek bir toplumsal olaydır.

Sermaye sınıfının krizlerini derinleştirebilecek, yönetme sorunu çıkartabilecek ve alternatif iktidar aygıtının nüvelerini oluşturabilecek hareket tarzı ve güç önümüzdeki dönem burada aranmalıdır. Sosyalizm mücadelesine dair bir derdimiz varsa önümüze koymamız gereken hedefler bunlar üzerinden belirlenmelidir. Devrim mücadelesini farklı toplumsal hareketlerin bileşkesi olarak görerek, düzenin sağdan soldan tamiratını birbirimize devrimcilik diye yutturacağımız evrenin aşıldığını artık çocuklar bile görmektedir.

Adalet Yürüyüşü, CHP, beklentiler ve sol

Ali Ateş

CHP tarafından başlatılan Adalet Yürüyüşü'nün Türkiye siyasetine ne gibi etkileri olacağını önümüzdeki süreçte daha net göreceğiz. Ancak şimdiden bu yürüyüşün düzen siyasetinde belli bir etkiye neden olduğunu belirtmek gerek. AKP baskısı, hukuksuzluğu ve gericiliği altında bunalan farklı toplumsal kesimlerin destek verdiği bu eylem, bu gerici rejime karşı toplumsal direnç damarlarının kesilemediğini bir kez daha göstermiştir. Referandum sonucuyla birlikte ortaya çıkan yeni tabloda gerici düzenin mas edemediği bu yürüyüşe dair bir kaç noktanın altı çizilmelidir.

Yürüyüş nereye oturuyor?

Son kertede yürüyüşün, düzende ortaya çıkan hukuksuzluğa bir tepki olarak başladığı unutulmamalıdır. CHP milletvekilinin tutuklanmasından sonra başlatılan bu yürüyüşün; yürütme ve yasamanın iç içe geçtiği burjuva siyasetinde, yargının da tamamen yürütmenin etkisine girmesine yine burjuva siyasetinde ortaya çıkan bir tepki olarak okunması en doğrusudur.

Adaletsizliği bizzat yaşayan geniş toplumsal zeminin varlığı, yürüyüşün etkisini artırırken, eninde sonunda yargı sorununa indirgenmesi gereken yürüyüşün çıkış nedenini ortadan kaldırmıyor. Bu nedenle, yürüyüş dolayısıyla ortaya çıkan etkiye bakarak, yürüyüşün sınırlarını düzen cephesinin çok ötesinde çizen yaklaşımlara ihtiyatlı yaklaşmak gerekiyor. Çünkü gerek yürüyüşün çıkış nedeni gerekse yürüyüşün hedeflerini belirleyen CHP'nin karakteri bu yürüyüşü düzen dışına çekecek nitelikten yoksun bulunuyor.

Adalet Yürüyüşü'nün sınırlarını net olarak görmek gerek. Örneğin, yürüyüşün sola açılan bir alanı hedeflediği değil tersine merkez sağı yeniden örgütleyen bir işlev göreceği daha fazla düşünülmelidir. CHP, referandum sonrası tam da

böylesi bir misyonla kendisini kurmaktadır ve bu yürüyüşün de politik sonucu ve hedefi bu şekilde kurgulanmaktadır.

Adalet Yürüyüşü'nün eksikleri görülmeli

AKP baskısı altında bunalmış ve adalet talebinin toplumun değişik kesimlerinde kendini hissettirdiği bir ortamda ortaya çıkan yürüyüşün, burjuva siyasetinde alışık olunmayan bir yan taşıdığı malum. Ana muhalefet partisinin OHAL koşullarında zorladığı bu yürüyüşün, burjuva siyasetinde daha önce örneği görülmemiş bir olgu olduğu açık olmalı. Ancak bütün bunlarla birlikte, yürüyüşün politik zemin ve hedeflerine bakıldığında önceki toplumsal direnç ve hareketlerinden daha geri bir zemini ifade ettiği de yazılmalıdır. Örneğin 2007 yıllarına denk gelen Cumhuriyet Mitingleri'nin kitleselliği, yaygınlığı ve talepleri düşünüldüğünde bugün CHP tarafından başlatılan bu yürüyüşün hem talebi bağlamında hem sınırı bağlamında hem de kitleselliği bağlamında daha dar bir çerçeveye sahip olduğu açık olarak görülmelidir. 2013 yılındaki Haziran Direnişi ile de kıyaslandığında yine benzer bir tablo karşımıza çıkıyor. Sokak hareketinin ve militanlığının Haziran Direnişi'nde görülen radikalizminin bugünkü Adalet Yürüyüşü'nde olmadığının ayrıca vurgulanması gerekiyor.

CHP tarafından düzenlenen bu yürüyüşün, son kertede düzen siyasetinde ortaya çıkan yargı sorununa ve yargının yol açtığı mağduriyetleri giderme anlamında bir karşılık yaratacağı kuvvetle ihtimal. Bu açıdan yürüyüşe büyük beklentilerle yaklaşmanın bir sınırı bulunuyor. Kaldı ki, bugün AKP iktidarı tarafından kurulan "İkinci Cumhuriyet rejiminin" geçmişe göre aldığı yol ayrıca görülmelidir.

Öte yandan, üzerinde durulması gereken bir başka olgu ise, Adalet Yürüyüşü'nü sola çekecek güçlü bir sınıf hareketinin ve işçi sınıfı örgütlenmesinin bulunmaması mutlaka bir kenara not edilmelidir. Yürüyüşün düzen siyasetindeki etkisinin daha büyük toplumsal dönüşümlere yol açacağı beklentisinin özündeki eksiklik burada aranmalıdır. Tek istisna yürüyüşe yönelik provokatif bazı durumların yaşanması durumunda ortaya çıkacak toplumsal tepki parametresinin devreye girmesi olabilir.

Halkın katılımının artması halinde ne olur?

Bu yürüyüşün toplumsal belli bir desteğe sahip olduğu belirtirken şunun altı ayrıca çizilmeli; Yürüyüşe destek veren toplumsal kesimler, ağırlıklı olarak AKP gericiliğine ve faşizan uygulamalarına tepki duyan bir kesim. Bugün sıkışmış bir

iktidar bulunuyor. Gerek iç siyasette gerekse dış siyasette sıkışan AKP iktidarının yaratmış olduğu toplumsal gerilimin daha büyük bir toplumsal harekete dönüşmesi ihtimalinde yürüyüşün sınırlarını da değiştireceğini pekala söyleyebiliriz. Özellikle bugün öznesinin CHP olması bu yürüyüşün sınırlarını çizerken, halkın AKP iktidarından kurtulmak için daha fazla devreye girmesi gerektiğini de propaganda etmek gerek. CHP ile adaletin gelmeyeceğini bütün emekçi yurttaşların görmesi gerek.

CHP'den alternatif yaratılmasına sessiz kalınabilir mi?

Tam da bu nedenle, bir düzen partisi olarak görülmesi gereken CHP'nin, merkez sağa yerleşme projesinin net olarak ortaya konması gerekiyor. Bu yapılmadan yürüyüşe biçilen anlam da doğaldır ki havada kalır. CHP'nin düzen solu olarak geçmiş pratiğinin güven vermediği herkesin ortaklaştığı bir konu. Ekmeleddin İhsanoğlu'nun aday gösterilmesi, Yenikapı Mitingi'nde AKP ile kol kola girilmesi gibi örnekler düşünüldüğünde CHP'den bir alternatif olamayacağı bilinmeli. Tam da bu yüzden, CHP tarafından başlatılan bu yürüyüşe gözü kapalı bir biçimde katılmak yerine tersine bu gerçeğin ortaya konması devrimci bir tutum olarak değerlendirilmeli.

İçinde olmak mı "önünde" olmak mı?

Türkiye sosyalist hareketi, ne yazık ki geçmiş yıllardaki hatalarından bir benzerini bugün yine tekrarlamışa benziyor. Adalet yürüyüşüne katılmak, CHP liderinin yanı başında fotoğraf kadrajına girmek için yarışmak, yürüyüşün sola çekilmesi değil tersine CHP'nin merkez sağı şekillendirme ve bu alana yerleşme adımlarının bir parçası haline gelmek anlamında sağa çeken bir yan taşıdığını açık olarak yazmak durumundayız.

Türkiye sosyalist hareketi, içinde olarak müdahale etmek yerine, bugün toplumsal arayışa ve tepkiye önderlik edecek bir politik hattı önüne koymak durumundadır.

DOSYA: 15 Temmuz’un yıldönümünde
16 Temmuz 2017

15 Temmuz: İslamcıların kanlı hesaplaşması

Ali Ateş

İşbirlikçi huzur arayışı: Siyasal İslam’ın Amerikancılığı

Zafer Aksel Çekiç

Bir ortaklık öyküsü: “Beraber yürüdük biz bu yollarda”

Neşe Deniz Babacan

15 TEMMUZ'UN YILDÖNÜMÜNDE

15 Temmuz gecesi yaşananlar İslamcıların vahşetini gözler önüne serdi. Yıllarca huzur vaadiyle hareket eden siyasal İslam'ın duvara tosladığı iç ve dış politik sahada son olarak birbirleriyle girdikleri hesaplaşma yüzlerce yurttaşın canıyla ödediği kanlı bir hal aldı.

Bu darbe girişimi, aradan geçen bir yılda düzenin ihtiyaçları için bir fırsat haline geldi. Adaletsizlik, baskı ve korku ise darbe girişimini aratmayacak şekilde günlük hayatı kuşatıyor.

Emperyalizmle ilişkiler üzerinden şekillenen siyasal İslam'ın, Türkiye'deki son oyununun nereye oturduğu bu haftaki PUSULA'da ele alınıyor. İslamcıların kanlı hesaplaşmasının neden yaşandığı, bu çatışmanın iki tarafını oluşturan AKP ve FETÖ'nün ilişkileri ile siyasal İslam'ın emperyalizmle ilişkileri çıplak gerçeği gözler önüne seriyor. İslamcılık, emperyalizme hizmet yarışıdır.

Bu çerçevede 15 Temmuz dosyasında, Ali Ateş tarafından kaleme alınan "15 Temmuz: İslamcıların kanlı hesaplaşması", Neşe Deniz Babacan tarafından yazılan "Bir ortaklık öyküsü: Beraber yürüdük biz bu yollarda" ve Zafer Aksel Çekiç'in "İşbirlikçi huzur arayışı: Siyasal İslam'ın Amerikancılığı" yazıları yer alıyor.

15 Temmuz: İslamcıların kanlı hesaplaşması

Ali Ateş

249 yurttaşımızın yaşamını yitirdiği ve 2 bin 196 yurttaşımızın yaralandığı 15 Temmuz darbe girişiminin üzerinden bir yıl geçti. Geçen bir yıllık süre zarfında darbe teşebbüsünün bütün boyutlarıyla masaya yatırıldığını söylemek ise zor. AKP iktidarı ve sermaye devleti tarafından "FETÖ" kavramı üzerinden yaratılan korku ve tehdit iklimi içerisinde tam manasıyla bir baskı rejimi kurulmuş durumda. 15 Temmuz darbe girişimi bütün boyutları ile ele alınması gerekirken, sadece "güvenlik" boyutuyla değerlendirilmesi bir tercih olarak görülmeli.

Yapılan propaganda basit: "Büyük bir canavar, devletin her yerine sızmış, her an karşımıza çıkabilir." Aslında bu propaganda, bir korku rejimi olarak, bugün AKP'nin hukuksuz ve baskıcı rejimine zemin sağlıyor. Halbuki, 15 Temmuz darbe girişiminin nedenleri, uluslararası boyutu ve en çok AKP ile ilişkileri masaya yatırılmadan darbe ve darbecilerle hesaplaşmak mümkün değildir. Ama bunlardan daha çok FETÖ olarak kodlanan 15 Temmuz darbe girişiminin faili olarak bilinen Gülen Hareketi'nin kimliği analiz edilmeden ve Gülen Hareketi ile birlikte iktidar olan AKP ile arasındaki benzerlikler ve farklılıklar değerlendirilmeden darbe ve darbecilerle hesaplaşmanın yüzeysel kalacağı bilinmelidir.

Ilımlı ve en modern sanılan İslami akımdan darbeciliğe

Kendilerini Hizmet Hareketi olarak ifade eden, kamuoyunda Gülen Cemaati olarak bilinen, 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ise FETÖ olarak kodlanan bu hareketin yükselişi ile 12 Eylül askeri darbesi paralellik arz ediyor. Ekim 1980 yılında çıkan Sızıntı Dergisi'nin ilk sayısında "askere selam duran" başyazı ile örgütlenmesine hız veren Gülen Hareketi, eninde sonunda bir İslamcı hareket olarak değerlendirilmek zorundadır.

Bugün FETÖ olarak klasik bir terör örgütü tanımlamasıyla ifade edilse de, Gülen Hareketi, İslamcı bir siyasal kimlik, hedef ve ideoloji olarak yola çıkmış, İslamcı siyaseti ve yorumlarıyla kapitalizmle en fazla uyumlu hareket olarak kendini var etmiştir. Gerek gündelik yaşamda kadroların "biçimi", gerek kapitalizmle kurdukları bağ ve gerekse batı ülkeleriyle girdikleri ilişkiler Gülen Hareketi'ni, emperyalizm tarafından gündeme getirilen ılımlı İslam anlayışına en yakın kesim olarak görmek abartı sayılmamalıdır.

Bütün bu özelliklerine ve modern kapitalizme uyum sağlamış görüntüsüne rağmen, Gülen Hareketi'nin eninde sonunda bir İslamcı siyasal hareket olduğu bugün tartışma konusu bile yapılmamaktadır. 15 Temmuz darbe girişimi, eğer başarılı olsaydı, Humeyni benzeri bir geri dönüş Fethullah Gülen'in yapacağı ilk iş olurdu. Bu anlamıyla Gülen Hareketi'ni basit bir darbe aygıtına ve emperyalist enstrümana indirgeyen bir bakış açısı çok hafif kaçar. Emperyalizm tarafından desteklenmesi, yönlendirilmesi ve kurduğu ittifaklar açık bir gerçek olmakla birlikte, Gülen Hareketi bir toplumsal ve siyasal hareket olarak açık bir İslamcı hareket olarak görülmek durumundadır.

Tam da bu nedenle, Gülen Hareketi'nin, gerici hedefi, programı ve ideolojisi olan şeriatçı bir siyasal hareket olarak görülmesi gerekmektedir. Bu hareketin ABD emperyalizminin çıkarları doğrultusunda bir darbe girişimine teşebbüs etmesi bu açıdan kimseye şaşırtıcı gelmemelidir.

Mesele, 15 Temmuz darbe girişimi ile somut olarak kanıtlanan bir biçimde İslamcılığın huzur, refah, adil düzen, hizmet değil, kan ve yıkım anlamına geldiği bir kez daha görülmüştür. Siyasetin yasaları işlemiş, dinin siyasete alet edilmesiyle İslamcılık bir siyasal hareket olarak darbeye girişmekten çekinmemiştir.

Bugün Gülen Cemaati'nin İslamcı kimliğinin üzeri örtülmeye çalışılmaktadır. AKP ve sermaye devletinin "FETÖ" kodlaması, Gülen Hareketi'ni basit bir terör oluşumu gibi göstermektedir. Ayrıca, İslamcılar da bu kavramı kullanarak, Gülen Hareketi'nin İslamcı niteliği, emperyalizmle kurduğu ilişki ve darbeciliği örtülmek istenmektedir. Gülen Hareketi, darbeci, Amerikancı ve en az bunlar kadar İslamcıdır.

Emperyalizmin ılımlı-uyumlu İslam'ı: AKP-FETÖ ortaklığı

Emperyalizmin Yeşil Kuşak Projesi, İslamcı siyasi güçlerin kurulması, büyütülmesi ve yönlendirilmesi üzerine kurulu olup, sosyalist kampın

kuşatılması manasına geliyordu. Neredeyse bugün dünyada bütün İslamcı siyasi hareketlerin arkasında emperyalizm bulunmaktadır.

İki kutuplu dünyanın gerçekliğinde İslamcılık her dönem emperyalizmle birlikte davrandı. Dünden gelen bu ilişki ağı, iki kutuplu dünyanın sona ermesinden sonra bu sefer emperyalizmin saldırganlığının aracı haline getirildi. Arap Baharı diye söylenen ve Kanlı Bahar olarak tarihe geçen son 10 yıllık süreçte, İslamcı siyasetler bizzat emperyalizmin yönlendirmesi altında ve çıkarları için devreye sokuldu. Mısır, Tunus, Libya, Suriye'de yaşanan yıkım ve emperyalist saldırganlık politikasının vurucu gücü ya da vekalet savaşlarının aktörleri hep İslamcı siyasi hareketler oldu.

Türkiye'nin NATO'ya üye olmasının hemen akabinde, Türkiye'de İslamcı örgütlenmelerinin önünün açılması tesadüf sayılmamalı. Fethullah Gülen Hareketi'nin emperyalizm ve sermaye devleti ile bağlarının kökeninde bu yatıyor.

2010 itibariyle, emperyalizm, Ortadoğu'ya müdahale kararı almış ve bunu hayata geçirmek için İslamcı siyasetleri devreye sokmuştu. Büyük Ortadoğu Projesi'nin karşılığı olarak ılımlı İslamcılık teorize edildi. Önce Türkiye'de hayata geçirildi. Hem rol model olması sağlanmak istenmiş, hem de Ortadoğu'da kurulacak İslamcı bir eksenin aktörü haline getirilmek istenmiştir.

FETÖ-AKP ortaklığı bu zaman kuruldu, emperyalizm önünü açtı ve liberaller destekledi. Türkiye'de gerici bir dönüşüm, 2002 yılında AKP'nin iktidara gelmesi ile birlikte sağlandı, bu iktidarın en önemli ayağı ise FETÖ olmuştu.

Ortadoğu'da İslamcılık tutmayınca…

Ortadoğu'da emperyalizm tarafından devreye sokulan saldırganlık ve bölge ülkelerinin dize getirilmesi politikası bir dizi nedenle istenilen sonuca ulaşamadı. Gerek bölge ülkelerinin kendi aralarındaki sorunlar, gerek önemli bir bölge gücü olan İran'ın devreye girmesi ve gerekse küresel bir güç haline gelen Rusya'nın Ortadoğu'ya müdahil olması emperyalizmin planlarını bozucu etkide bulundu. Ancak bütün bunlardan daha çok Suriye halkının göstermiş olduğu direniş ile siyasal İslamcılığa biçilen elbisenin Ortadoğu'ya bile dar gelmesi, emperyalist saldırganlık politikasında bir revizyona neden olmuş bulunuyor.

Tunus'ta Nahda Hareketi'nin aksine Mısır'da Müslüman Kardeşler'in uyum sağlayamaması, Libya'da bir türlü yeni bir statükonun kurulamaması, Suriye'de

halkın büyük çoğunluğunun Esad yönetimi altına geçmesi, ılımlı İslam üzerinden radikal İslamcılığın büyümesi ve kontrol dışına çıkması emperyalist planların revizyonunun ilk nedenleri.

Bununla birlikte ve daha önemlisi, Suudi Arabistan ve İsrail'in, Müslüman Kardeşler ve Hamas üzerinden, Mısır'da İhvancı bir yönetimden duydukları kaygı daha sonra bölgesel devletlerin nüfus mücadelesine neden olacağı bir durum yarattı. Katar ve Türkiye'nin İhvan ve Hamas destekçiliği başarısız olmuş, bunun üzerine radikal İslamcıların tam boy desteklenmesine giden bir süreç yaratmıştır. Suudi Arabistan, Mısır, İsrail, BAE gibi ülkelerin başını çektiği bir eksen ile Katar ve Türkiye'nin başını çektiği eksenlerin yaratmış olduğu tıkanma, emperyalizm tarafından yeniden değerlendirme konusu yapılmış bulunuyor.

Emperyalizmin Ortadoğu'ya müdahalesinde Suriye'nin düşürülmesi ve sonrasında İran'ın kuşatılması stratejisinde, Suriye direnişi bu denklemi baştan aşağıya değiştirdi. Rusya'nın Suriye savaşında bizzat devreye girmesi, İran'ın müdahil olması, Hizbullah'ın bu savaşta etkin bir rol üstlenmesi Suriye'deki tabloyu çok farklı kılmıştır. İran'ın, tek başına Suriye'de değil, aynı zamanda Yemen ve Irak gibi ülkelerde de varlığını göstermesi, Ortadoğu'da yaşanan durumu etkilemiş, yeni bir politikanın ve dengenin kurulması emperyalizm açısından zorunlu hale gelmiştir.

Darbenin nedeni, İslamcılığın niteliğini gösteriyor!

Bütün bu noktalarla birlikte radikal İslamcılık karşıtı bir söylemle Ortadoğu'ya müdahalenin zeminini oluşturan emperyalizm, yeni bir düzleme geçmiştir. Bütün bunlar üst üste konduğunda siyasal İslamcılık üzerinden giden plandan Suriye ve Irak'ın parçalanmasına yönelik bir politika değişikliğine yönelinmiştir. Doğaldır ki burada ortaya çıkan Kürt kartı, en başta AKP iktidarını da etkileyen büyük bir gerilim konusu haline gelmiştir.

Gerek Kürt kartının emperyalizm tarafından devreye sokulması, gerekse İslamcı siyasetler üzerinden eksen farklılaşması AKP politikalarını boşa düşürmüş, Erdoğan'ın ise aynı çizgide ısrar etmesi ve dayatması ise emperyalizm açısından bir sorun teşkil etmiştir.

Büyük Ortadoğu Politikası ve ılımlı İslam modelinin temsilcisi olarak sunulan Erdoğan'ın misyonu bitmişti. İktidarını korumak için İhvan ve Hamas destekçiliğine ısrar eden, Esad'ın düşmesi için radikal İslamcılara her türlü

desteği vererek ileri giden, Suriye'nin kuzeyinde oluşan emperyalist planlarla ile uyum sağlayamayan AKP iktidarının emperyalizmle yaşadığı gerilimler, emperyalist destekli FETÖ-AKP iktidar bloğunun da sorunların kaynağı olarak görülmelidir.

Elbette iktidarı paylaşan iki siyasi gücün iktidarın tekleşmesi doğrultusunda çekişmesi de yaşanan darbe sürecinin iç dinamiği olarak görülmeli. Yaşanan iç çekişme, emperyalist planlarda ortaya çıkan yeni durum ve Erdoğan iktidarının buna uyum sağlamaması darbenin politik arka planı olarak görülmeli.

İslamcı siyasetin Türkiye'de önemli iki ayağı olan AKP ve Gülen Hareketi'nin emperyalizmle ilişkileri açık olsa gerek. Emperyalizm desteği ile iktidar olan AKP, iktidara getirilenler tarafından götürülmek istenmiştir. Bunun için de başka bir İslamcı güç olan FETÖ devreye sokulmuştur.

Yaşanılanlar bu açıdan İslamcı siyasi hareketlerin kanlı hesaplaşması olarak görülmeli. Kazanan emperyalizm, yaşamını yitirenler ise kanlı darbe sonucunda halkımız olmuştur. Gerici ve Amerikancı 15 Temmuz'un altındaki nedenler görülmeden iki kardeşin kanlı kavgasına da anlam veremezler.

İşbirlikçi huzur arayışı: Siyasal İslam'ın Amerikancılığı

Zafer Aksel Çekiç

İşgal günlerinde ulusal kurtuluş için mücadele edenler hakkında fetvalar çıkaranlardan İngiliz muhiplerine, Necip Fazıl'lardan Seyyid Kutub'lara, Hasan el Benna'dan Abdullah Azzam'lara emperyalizmin emrinde çalışmaktan geri durmayan İslamcıların huzur vaadinin arkasından hep Amerikancılık irini akıyor.

Bugün Türkiye'de İslamcıların en çok alıntı yaptığı Necip Fazıl Kısakürek, 17 Temmuz 1959 tarihli Büyük Doğu dergisinde şu satırları yazıyordu:

"Amerikan politikasını korumakla mükellefiz… Amerikan siyasetini tutmak biricik yol… Amerika'dan nazlı bir sevgili muamelesi görmek biricik dikkatimiz olmalı. Yoksa bir Amerikan bahriyelisinin iki yana açık bacakları arasında mütalaa ettiği kadından ileri geçemeyiz. Dış siyasetimizde Amerikan siyaseti ve iç bünyemizde Amerikanizm politikasını kendimize tecezzi etmez (birbirinden ayrılmaz) bir siyaset vahidine (tekliğine) göre ayarlamakta büyük ve her işe hakim bir mana gizlidir."

Bugün yerli ve milli olmak iddiasında olanlar için "büyük ve her işe hakim gizli mana"da ustalarından aldıkları feyz de Amerikancılıktan başkası değil. Türkiye'de on yıllarca huzur vaat ederek siyaset yapan İslamcılar, iktidarı ellerinde tuttukları son on yılda, emperyalist projelere askerlik yaparak kan ve gözyaşı dışında bir şey getirmediler.

Kurtuluş Savaşı günlerinde, Demokrat Parti iktidarında, elde Kur'an'lar ile mitingler yapılan askeri cunta döneminde, takunyalıların meşhur olduğu Özal iktidarında ve son olarak bir açıdan da tarikatların koalisyonu AKP döneminde değişmeyen şey İslamcıların Amerikancılığı, işbirlikçiliği oldu.

Türkiye’de sağ ve tarikatlar

Türkiye’nin 2. Dünya Savaşı sonrasında kapağı NATO ve ABD kampına atma çabasının bir ürünü olarak çok partili yaşama geçişle birlikte, tarikatlar siyaset sahnesine döndü. Daha önceki denemelerde hemen boğulan bu gerici odaklar Demokrat Parti ile birlikte yeni bir merkez edinmiş oldu.

1950’leri belirleyen Demokrat Parti iktidarı aynı zamanda Türkiye siyasetinde sağ ve tarikatlar arasındaki akçeli ilişkilerin de yerleşik hale geldiği dönem oldu. Bundan sonrası, halkın “komünizm tehlikesi”ne karşı din kullanılarak kandırılması ve karşılığında devlet kadroları, ihaleler ve nüfuz ticaretiyle belirlenen gericilik dönemiydi artık.

Geçmişinde karanlık Komünizmle Mücadele Dernekleri, İlim Yayma Cemiyetleri, Türkiye Milli Talebe Federasyonları gibi örgütlenmeleri barındıran siyasal İslamcılık, uzun yıllar tarikatları merkez sağa bırakıp Erbakan’ın “Milli Görüş”ü içerisinde var olsa da, emperyalizmin yeni saldırı dalgası öncesinde, giderek tüm sağı kapsayacak AKP ve Recep Tayyip Erdoğan ile “altın devri”ne ulaştı.

Erdoğan ve AKP’nin iktidar macerası öncesindeki ABD ziyaretlerinin meyvesini Irak’ın işgaline resmen katılmak olan 1 Mart tezkeresiyle ve ABD’nin “cesur kadın ve erkeklerinin en az kayıpla ülkelerine dönmeleri” için edilen dualarla verdiğini biliyoruz. “Dost ve müttefik olarak sadakatini” her fırsatta sunanların bir yandan da yıllar boyunca diğer sadık ABD hizmetkarlarını yad etmeyi unutmadıklarını da.

Cihat dedikleri ABD askerliği

Bunlardan birisi de AKP’li Ümraniye Belediyesi’nin ismini bir caddeye verdiği Abdullah Azzam. Azzam, “Ey İslam davetçileri! Ölüm tutkunu olunuz ki size hayat bağışlansın” sözleriyle Afganistan’da kurulan halk cumhuriyetine karşı Amerikan istihbarat örgütü CIA ile birlikte savaşan “mücahitler”in ve “küresel cihat” fikrinin temeli olan fikir babalarından. Tıpkı dizlerinin dibinde çektirdikleri fotoğraflarla övündükleri Gülbeddin Hikmetyar gibi…

“Mücahitler”in Afganistan’da başlayan ve Taliban önderleriyle Beyaz Saray’a uzanan hikayesinin El Kaide’ye ve IŞİD’e dönüşmesi ile Afganistan’ın gerici karanlığa itilmesinden 11 Eylül’den sonra emperyalizmin işgal planlarının aracısı olmaya varan şeceresinde eksik olmayanın her zaman Amerikan askerliği

olduğu tartışmasız.

Daha üç yıl önce Musul'u da ele geçirip hilafetini ilan eden IŞİD'in bugün ABD ile giderek daha yakın ilişkiler geliştiren Suriye Demokratik Güçleri karşısında tutunamayan hali de, bu örgütün varlığının emperyalizmin bölge planlarıyla olan doğrusal ilişkisini göstermesi açısından önemli sayılmalı. Tıpkı ABD ile ipleri atan Filipinler Devlet Başkanı Rodrigo Duterte'nin Rusya ile silah alışverişini de içeren görüşmelerine denk gelen Marawi kentinin IŞİD tarafından işgal edilmesi operasyonunda olduğu gibi.

Kardeşlerin "babası" emperyalizm

Siyasal İslam'ın "savaşçı" yüzü böyleyken "sivil" yüzü olarak pazarlanan Müslüman Kardeşler'i de farklı değil. İngiliz egemenliğine karşı olduğunu söyleyen el Banna'nın bir yandan da İngilizlerin kuklası sayılan Kral Faruk için "inananların komutanı" yakıştırmaları yaptığını biliyoruz. El Benna'nın ölümünden sonra hareketin en önde gelen ismi olan Seyyid Kutub'un da ABD tedrisatından geçtikten sonra Mısır'a geri döndüğünü de.

Kurucuları Atlantik paktıyla hemhal olan Müslüman Kardeşler için emperyalizmin özellikle Kuzey Afrika'yı yeniden şekillendirme projesi olan "Arap Baharı"nda üstlendiği rolü hatırlamak gerekiyor. Tunus ve Mısır'da iktidarı alan Müslüman Kardeşler, Suriye'deki yabancı cihatçılar destekli kalkışmanın da başındaydı.

Emperyalizm için kullanışlı olmaktan çıktıklarında bugün bir kenara atılmış olmaları çıplak gerçeği değiştirmiyor. Müslüman Kardeşler "Arap Baharı"nın piyonuydu. Beceremeyeceği anlaşıldığında ise yine arkasında pek çok insanın ölümünü ve Sina Çölü ile Suriye'de cihatçılarla işbirliği içinde estirdiği terörü bırakmıştı.

Irak işgalinde Kesnizaniler, Türkiye'de Gülenciler

Irak işgalinde Kesnizani tarikatı ABD'nin işini kolaylaştıran en önemli faktör olmuştu. Kesnizani tarikatı, Saddam Hüseyin döneminde gizlice Irak devlet aygıtına sızmıştı. Genelkurmay başkanı, hava kuvvetleri komutanı, askeri istihbarat başkanının yanı sıra Saddam'ın kardeşleri, eşi ve oğlu dahi bu tarikattandı. Saddam'ı devirenin bu tarikat olduğu söylenir.

Bu tanıdık hikayenin ilham kaynağı kuşkusuz Komünizmle Mücadele Dernekleri'nden yetişen ve 20 yıldır ABD'de ikamet eden Fethullah Gülen ve

“cemaat”i. Bir yıl önce kanlı bir darbe girişimiyle bozulan koalisyonun hesabını sormaya kalkan ve bugün artık FETÖ denilen Gülencilerin yine CIA’nın bir istihbarat aparatı olduğu tartışma götürmüyor.

Siyasal İslam’ın huzur vaadi ABD’nin çıkarları için iktidarların ele geçirilmesini gizlemekten öte bir anlam taşımadı. Afganistan’dan dünyaya yayılan cihatçı terörizmle, bir terör örgütüne dönüşen Müslüman Kardeşler de, Irak işgalini sağlayan Kesnizaniler de, Türkiye’de Birinci Cumhuriyet’in yıkımında AKP ve Gülenciler koalisyonunda yerini aldı. Siyasal İslam’ın huzur dediği Amerikancılık ve işbirlikçilikti.

Bir ortaklık öyküsü: “Beraber yürüdük biz bu yollarda”

Neşe Deniz Babacan

Türkiye’de burjuva siyasetinde bugüne kadar görülmüş en büyük ortaklığa imza atan iki özne, Fethullah Gülen Cemaati ve AKP’de cisimleşen siyasi odağın geçmişlerine bakmak, bugünü anlamak için yeterli. Anti-komünizm, gericilik, piyasacılık, sermaye sınıfına bağlılık ve emperyalizm işbirlikçiliği bu iki öznenin temel karakteristik özellikleri arasında yer alıyor.

Siyasi uyuşmazlıklar bugünü anlamak için yeterli görülebilir mi?

Büyük iki düşman olarak gösterilen bu iki İslamcı öznenin tarihlerinde yaşananlara bugün tek yönlü bakıldığında yanlış değerlendirmelerin önü açılabilir. Şöyle ki, “Cemaat”in pragmatik ve her türlü siyasi iktidara uyum gösteren yapısı ile 28 Şubat’ta Milli Görüş hareketine büyük bir kazık atmasından hareketle, AKP ile FETÖ arasındaki ittifakın da köklerinin aslında çok sağlam olmadığı söylenir.

Objektif olarak doğru sayabileceğimiz bu durum, siyaset dünyasında ve sınıflar mücadelesinde bu kadar basit bir değerlendirmeye tabi tutulabilir mi? Bunun o kadar kolay olmadığını ifade etmek gerekiyor. Çünkü Türkiye kapitalizminin gerek ekonomik altyapısı, gerekse bunun üzerine inşa edilen kurumları, o kadar da basit bir şekilde değerlendirilemiyor.

1923 Cumhuriyeti’nin tasfiyesi ve yerine başkalaştırılmış bir rejim kurulması denilen olgu, bu işlemi yapan aktörlerin birbirleriyle büyük kavgalara tutuştukları zaman geri çevrilemiyor, bu açık olmalı. Dolayısıyla Türkiye siyasi tarihinde yer ala İslamcıların ve onların siyasi oluşumlarının bugün geldiği nokta, -kanlı bıçaklı olsalar da- kökleri ve arayışları itibariyle Türkiye’deki sömürü düzeni ve emperyalist sitemle uyumlu iki aktörün Türkiye’de emekçilere

yaşattıklarına denk düşüyor.

Gerek Gülenciler, gerekse AKP'nin kökeni olan Milli Görüş, Türkiye tarihinde anti-komünist bir siyasal perspektifin, bölgede de ABD eliyle üretilen Yeşil Kuşak projesinin birer ürünü olarak çıktılar. Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin tezgahlarından geçen bu İslamcı kadrolar, örgütlü yapılara doğru yol alırken, birinin radikal İslamcı, diğerinin ise ılımlı İslamcı olduğu söylenen akımlara dönüştüler.

Dolayısıyla öncelikle bunların sınıfsal duruş, sosyalizme düşmanlık ve kapitalizme büyük bir bağlılık ile harmanlandıklarını ifade etmek gerekiyor. İki unsurun pratiklerini ele aldığınızda, özellikle büyük bir tarikatlar ve cemaatler koalisyonu olan AKP döneminde, farklılıkların her düzeyde ortadan kalktığını görebiliriz.

Örnek olsun, ılımlı ve uzlaşmacı bir hareket olarak lanse edilen cemaat, 15 Temmuz darbe girişiminde siyasi iktidarı ele geçirmek adına katliam yapabilmiştir. Tersinden, daha millici olarak bilinen ve ideolojisinde dış güçlere karşıtlık bulunduğu iddia edilen Milli Görüş'ün içerisinden çıkan AKP, 2000'li yılların başında Avrupa Birliği anlaşmalarının altına okumadan imza atabilmiştir. Biçimsel olarak farklarının olması, öz itibariyle farklılaştıkları anlamına gelmemektedir.

Düşman kardeşler neden ortaklaştı?

Bu iki İslamcı hizbi birleştiren temel olgu ise AKP'nin iktidara gelmesi ile birlikte, Türkiye'de tarihin tekerleğini geriye döndürme arayışıydı. Bunun üzerine bir de devleti ele geçirme stratejisini oturttuğunuz zaman olguları açıklamak daha kolay olsa gerek.

Emperyalizm ve Türkiye sermaye sınıfının da onayıyla iktidara gelen bu öbekler, 12 Eylül ile birlikte ülkemize ve emekçilere dayatılan ekonomik, siyasi programı ikirciksiz bir şekilde hayata geçirmek ve programı tamamlamak için düğmeye bastı.

O zamana kadar emniyet içerisinde önemli düzeyde mevzi kazanmış olan "Cemaat", AKP iktidarı ile birlikte yargı ve orduda çok daha yaygın bir şekilde örgütlenmeye başladı. Bunun sadece kurumların ele geçirilmesi olarak görülmemesi gerekir. Ergenekon ve Balyoz operasyonları ile birlikte Türkiye'de toplumsal alanda emperyalizme bağımlılığa karşı ortaya çıkabilecek olası direnç

budanmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla bir taraftan kumpas aracılığı ile kurumlarda tasfiyeler yapılırken, toplumsal alan ise basınç altına alınmıştır. Bunları yaparken AKP ile FETÖ arasında hiçbir ayrım yoktu.

Özelleştirme dalgası ve 12 Eylül'ün çocukları

AKP döneminin özelleştirme dalgasının bu koalisyondan ve uluslararası müttefiklerinden bağımsız olduğu söylenebilir mi? Ya da bugün en büyük AKP karşıtı olarak kendini lanse eden Gülen Cemaati, bu özelleştirmelerin Türkiye işçi sınıfının aleyhine olduğunu düşünüyor muydu? AKP-FETÖ ortaklığının, 12 Eylül'ün ve emperyalizmin ülkemize dayattığı ekonomik programı adım adım hayata geçirmek gibi bir derdi vardı. O program 24 Ocak 1980 yılında yazılmış ve deklare edilmiş, devamını ise 12 Eylül getirmişti. Fethullah Gülen de 12 Eylül'e selam çakmıştı.

Yıllar sonra AKP eliyle 12 Eylül'le hesaplaşılacağı iddia edilerek, Türkiye'de sahte bir demokrasi dalgası yaratılırken, nedense darbeci paşalara da, darbeyi alkışlayan FETÖ'ye de o dönem dokunulmadı. Oysa ki 12 Eylül'le gerçekten hesaplaşacak olan bir gücün, öncelikle 12 Eylül'ün destekçilerinden ve 12 Eylül sayesinde ordu ve devlet içerisinde örgütlenme şansı yakalayan bu gizli, darbeci örgütlenmelerden hesap sorması gerekirdi.

İşbirlikçilik mayalarında var

90'lı yıllarda dönemin Başbakanı Tansu Çiller tarafından yapılan Bank Asya'nın açılış töreninde, Fethullah Gülen'e kapılanmaya çalışan Abdullah Gül ve Tayyip Erdoğan'ın görüntüleri hala hatırlardadır. FETÖ'nün dünya üzerinde büyük bir ekonomik güce dönüşmesinin AKP dönemine denk düştüğü ise kimseyi şaşırtmamalı.

Köken itibariyle de hiçbir zaman anti-emperyalist ya da yurtsever bir karakteri olmayan bu iki hareket de, son tahlilde ideolojik ve siyasi olarak başta ABD olmak üzere AB'ye bağımlılık ilişkisi içerisindedir. AKP-FETÖ işbirliğiyle yürütülen tüm siyasi süreçler de buraya hizmet dışında bir noktaya odaklanmamıştır. Bu unsurların geçmişindeki bazı ayrım noktalarını ve bugünkü karşı karşıya gelişlerini sadece bu iki özne bağlamında ele alamayız. İçinde bulunulan ekonomik, siyasi ve toplumsal koşullarla birlikte ele almak gerekir.

Dolayısıyla Libya, Tunus, Mısır, Suriye ve Irak örneklerinde de olduğu gibi, İslamiyet üzerinden Türkiye'ye çekilen operasyon son noktada bağımsızlıkçılık

ve aydınlanmacılık/laiklik üzerinden şekillenen bir Türkiye'nin ve toplumsal hayatın tasfiyesi üzerine kuruluydu.

Bugünden baktığımızda AKP ve FETÖ'nün, düşman kardeşlerin, Türkiye'de uluslararası tekeller ve Türkiye sermaye sınıfı lehine çok büyük bir dönüşümü gerçekleştirdiklerini ortaya koymak gerekiyor. Bu durum bir tarafa not edilmelidir.

Diğer bir pencereden baktığınızda ise, bu iki öznenin hayata geçirmeye çalıştığı tüm gerici açılımlar büyük bir toplumsal dirençle karşılaştı ve her başlıkta istedikleri sonuçlara ulaşmaları mümkün olmadı. Bugün büyük bir kavgaya tutuştularsa, Türkiye'nin geriye götürülmesine karşı çıkan ilerici direncin payı olduğunu da ifade etmek gerekiyor.

Geçmişte çok yaygın kullanılan "Tayyip Amerika'ya Fethullah'ın yanına" diye bir slogan vardı. Bunun bir slogan olmaktan çıkıp, tarihsel bir gerçekliğe dönüşüp dönüşmeyeceğini ise önümüzdeki dönem emekçilerin mücadelesi belirleyecek.

DOSYA: AKP İkinci Cumhuriyeti kurma peşinde
23 Temmuz 2017

30 Ağustos'a karşı 15 Temmuz, 29 Ekim'e karşı 16 Nisan mı?

İkinci Cumhuriyet'in aracı olarak 15 Temmuz zorlaması

Derin Demir

İkinci Cumhuriyet'in ideolojisi ne olacak?

Ali Ateş

15 Temmuz bayram ilan edilebilir de, asıl bu vatana nasıl kıydınız?

Orhan Deniz

AKP İKİNCİ CUMHURİYETİ KURMA PEŞİNDE

Ülkeyi iki kampa ayıran AKP'nin kendi sembollerini yaratma çabası kalıcı olamayacak kadar zorlama örneklerle dolu. Yıllarca "tek parti dönemi" ve "demokrasi" diyerek FETÖ ile beraber bir karşı devrim yürüten AKP, bugün geldiği noktada "tek parti dönemi"ne çoktan rahmet okutmayı da başardı

Bugün AKP-FETÖ ortaklığının en büyük destekçisi liberaller dahi adını koydukları "İkinci Cumhuriyet"ten kaçıyor. AKP, 15 Temmuz darbe girişiminin yıldönümünde bütün imkanlarını seferber ederek "destan" çıkarmayı zorlayarak "İkinci Cumhuriyet"in zayıf karnı olan ideolojik temelleri oluşturmaya çalışıyor. AKP fazlasıyla eklektik ve tamamıyla Kemalizmin ideolojik referanslarına karşılık üretmeye çalışan bir çerçeve ile "kurucu" olmak istiyor. Kuşkusuz, bu ülkede AKP'nin kapsayıcılık derdi olmadan ilerlemesinin sınırları var. Dahası, Müslüman Kardeşler'in sembolleri ile "milli" ve "yerli" olma iddiası ve devlet eliyle "bayram" ve "destan" kurmak mutlaka duvara toslayacaktır.

Bu haftaki Pusula'da bunlar gibi sorular üzerinden AKP'nin Birinci Cumhuriyet'i yıkarken gösterdiği beceriyi İkinci Cumhuriyet'i kurarken gösterememesi karşısında 15 Temmuz'un yıldönümüne ayırdık.

Dosya içerisinde aşağıda okuyacağınız giriş yazısı dışında, Ali Ateş tarafından yazılan "İkinci Cumhuriyet'in ideolojisi ne olacak?", Derin Demir'in kaleme aldığı "İkinci Cumhuriyet'in aracı olarak 15 Temmuz zorlaması" ve Orhan Deniz'in Tayyip Erdoğan'ın Nâzım'dan şiir okumasına referansla yazdığı "15 Temmuz bayram ilan edilebilir de, asıl bu vatana nasıl kıydınız?" başlıklı yazılar yer alıyor.

30 Ağustos'a karşı 15 Temmuz, 29 Ekim'e karşı 16 Nisan mı?

15 Temmuz'un yıldönümünde yaşananlar, ne kadar kaynak ve çaba harcanırsa harcansın AKP'nin başını çektiği "İkinci Cumhuriyet"in gerçek bir hikayesinin olamayacağını gösteriyor.

AKP, kuruluşundan bir yıl kadar sonra 2002 yılında iktidara geldiğinde Türkiye'yi bu kadar dönüştürebileceğini öngörmek olası değildi. 1999-2001 krizinin siyaseti tamamen dağıtması, merkez sağda Doğru Yol Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi'nin barajın hemen altında kalması, Cem Uzan'ın Genç Partisi'nin etkisi gibi bir dizi nedenle barajı geçen iki parti olması sayesinde neredeyse Anayasa'yı tek başına değiştirme gücünü ele geçirmesi beklenmeyendi.

AKP'nin ilk beş yılı, bu Meclis gücünü arkasına alarak emperyalizmin IMF aracılığıyla Türkiye'ye dayattığı neo-liberal ekonomi politikalarını uygulamakta benzersizliği ile geçti. AKP, tıpkı kendinden önceki sağ iktidarlar gibi, emperyalizm tarafından kendisine verilen ev ödevlerini eksiksiz olarak yerine getiriyordu. Meclis'teki çoğunluk yasama faaliyetlerini hiç olmadığı kadar hızlandırıyordu. Bir tüccarlar ve belediyeciler grubu olarak ekonomiyi hızlandıracak inşaat faaliyetlerine verdiği ağırlık da piyasa işleyişini hızlandırmıştı. Bu koşullar patronların rüyalarını süsleyen bir "Türkiye"nin önünü açtı.

AKP'nin "köksüzlüğü"

Bu arada AKP'nin en büyük becerisi kuşkusuz özelleştirmeleri tamamlaması oldu. Türkiye'de esas olarak 1923 Cumhuriyeti'nin iktisadi yapısını oluşturan kamu iktisadi teşekkülleri bir bir elden çıkarılıp burjuvaziye büyük bir kaynak

aktarımı sağlanırken bir yandan da istikrar söylemiyle emekçilere iş sahibi olmanın dışında bir beklentilerinin olmaması gerektiği öğretildi ve kar oranları sürekli olarak arttı.

Bu tabloda, emperyalizmin "iftihar listesi"nin başında hep AKP ve Recep Tayyip Erdoğan vardı. 1923 Cumhuriyeti, Osmanlı'nın borçlarını ödemeyi, Düyun-u Umumiye, Reji idareleri gibi bu toprakların kaynaklarını doğrudan yabancılara kullandıran yapıları ve kapitülasyonları kaldırmayı başarmıştı. AKP ise, Turgut Özal'ın ülkeyi borçlandırma yoluyla uluslararası finans tekellerine bağımlı hale getirmesinin ardından emperyalizmin desteğiyle özelleştirmeler yoluyla ulusal bankacılık ve sigorta sistemi, stratejik enerji şirketleri ile birlikte endüstriyel tarım ürünleri işlemeye ve halkın ihtiyaçlarını ucuz yoldan karşılamaya dayalı yaygın sanayi ağını ortadan kaldırarak bu maddi temeli ortadan kaldırdı. Artık ikinci aşama da başlayabilirdi.

Burada Rabia işareti ile başlayan son dönem öncesinde de AKP'nin temel özelliğinin bu toprakların 250 yıllık modernleşme hikayesinin tüm değerlerini ve kazanımlarını yıkmak için hareket ettiğini görebiliriz. Emperyalizmin sadık kulu AKP, ülkenin tüm ilçelerine ve köylerine yayılacak şekilde tarım ve sanayiyi yok ederken esasında geçen yüzyılın ilk çeyreğinde büyük bedeller ödenerek kazanılan iktisadi gücü de yok etti. AKP'nin bu toprakların tarihine yabancılığı ve düşmanlığı burada yatmaktaydı.

Yıkmak için karşı-devrim ortaklığı

İşte bu "köksüz" AKP, arkasında başta ABD istihbarat örgütü CIA olmak üzere anti-komünist NATO yapılanmalarını alan Fethullah Gülen'e biat eden emniyet ve yargı yapılanmalarıyla bir "kontrgerilla" operasyonu başlattı.

2007 yılında 1923 Cumhuriyeti'nin devlet içinde etkin olan son kuvvetleri diyebileceğimiz güçlerin Cumhuriyet mitingleri, Cumhurbaşkanlığı seçimleri tartışmaları ve "e-Muhtıra" gibi adımlar atmasına karşılık olarak bizzat kendileri tarafından işlenen Danıştay baskını, Hrant Dink cinayeti gibi bir dizi cinayet ile başlayan Ergenekon, Balyoz, askeri casusluk gibi bir dizi dava ile sindirme yoluna gidildi.

Bu karşı-devrimci ortaklık 12 Eylül 2010 referandumunda "mezardakilerin çıkartılıp oy kullandırılması"ndan "okyanus ötesine" gönderilen selamlara zirve noktasına ulaşmıştı. Bu haliyle artık emperyalizme tam boy teslimiyet için devletin de çözülmesi ve yerine kendi yapılarını kurma adımı atılmış oldu.

2013 yılına gelindiğinde AKP İstanbul İl Başkanı Aziz Babuşçu artık yıkım işinin tamamlandığını ve AKP'nin bundan sonra kurucu olacağını ilan ediyordu. Ancak bunu kendi başına yapacağını ve liberaller gibi o güne kadar beraber hareket edilen gruplara artık ihtiyaçları olmadığını da ilan ediyordu.

Yıkmak tamam, ya kurmak?

AKP'nin bu anlamda 1923 Cumhuriyeti'ni yıkmış olsa da Babuşçu'nun söylediği kuruculuğu tek başına yürütmekte aynı beceriyi gösteremediği açık. Babuşçu, "tek başımıza kurarız" dedikten sonra 2010 referandumundaki yüzde 42, 2017'de yüzde 49 oldu. Gençlerin ancak yüzde 35'inin "evet" dediği bir başkanlık rejimine geçilecek! Haziran Direnişi'nden Adalet Yürüyüşü'ne gelindi. Ayrıca, "Arap Baharı"nda zirveye çıkan siyasal İslam projesi rafa kalktı.

Bu tabloda, 15 Temmuz "lütuf" olarak görüldü. Ama aradan geçen bir yılda tüm devlet imkanlarıyla bile sokakta anmaya katılan 9 milyondan fazla üyesi olan AKP'nin bunun en fazla üçte ikisini harekete geçirebildiği devlet destekli bir "şov"dan ibaret kaldı.

AKP, iktidarını korusa da, esas olarak Erdoğan'ın "OHAL ile grevleri engelliyoruz" sözlerinde kendisini ifade eden patronların alternatifsiz siyasi temsilciliğinin ötesinde bir "kuruculuk" üstlenmekte beceri gösterememeyi sürdürüyor. Son olarak, Anıtkabir'in yapılaşmaya açılması haberlerinde gözüktüğü gibi 30 Ağustos'un karşısına 15 Temmuz'u, 29 Ekim'in karşısına 16 Nisan'ı çıkarmanın sakil kaldığı görülüyor.

İkinci Cumhuriyet'in aracı olarak 15 Temmuz zorlaması

Derin Demir

AKP, gerici ve Amerikancı darbe girişiminin tarihi olan 15 Temmuz'un birinci yılında toplumun 15 Temmuz'a adaptasyonu sağlamak için yapmadığını bırakmadı. 15 Temmuz'un siyasi ayağı değil, sonrasında AKP'nin darbesinin meşruluğu üzerinden işletilen bu adaptasyon süreci toplumda istenilen karşılığı bulamadı.

15 Temmuz darbe girişiminin hemen ardından 20 Temmuz'da OHAL ilan edilerek başlayan AKP darbesi hala devam ediyor. Darbe girişiminin siyasi ayağının hep geriye itildiği, şehit edebiyatının öne çıkarıldığı bir tablonun olması bir noktada anlaşılabilir bir durumdur. AKP ve FETÖ'nün nihai hedeflerinin gerici, sermayenin yönettiği, işbirlikçi bir Türkiye olduğunun bugün herkes farkında. Dolayısıyla bu tabloda, yapılacak olan 15 Temmuz'un siyasi hattı sorgulanmadan/sorgulatılmadan yoğun bir propagandadan başka bir şey de olamayacaktır. Bu tablonun kabul edilip edilmediği ise gün gibi ortada…

Daha önce de defalarca yazıldığı üzere AKP'nin uzun bir süredir dış politikada gösterdiği beceriksizlik Türkiye'nin iç siyasetine de sirayet ettiğinden, bu darbe girişimini tek başına kardeş kavgası olarak değerlendirmek yanlış olacaktır. Nihayetinde ülkemizin içine sokulmaya çalışıldığı tablonun en uç noktalarından biri olan Rabia işaretinin kullanımı bile, her iki gerici yapının bir eseridir!

AKP, bugün gerici terör örgütü Müslüman Kardeşler'in sembolü olan Rabia'yı taşımaktan geri durmamış, bunu topluma empoze etmeye çalışmış, bu da yetmemiş olacak ki programına almıştır. Müslüman Kardeşler ve AKP arasında ideoloji ortaklaşması olarak da okunması gereken bu durum, bir tür

dengesizlik gösterisi olan 15 Temmuz etkinliklerinde de yerini aldı. Öncelikle jandarmanın 15 Temmuz için hazırladığı Rabialı klip, ardından Rabia heykellerinin dikilmesi açık bir şekilde Türkiye'nin gerici bir sisteme adaptasyona zorlanması olarak okunmalıdır.

"Allah'ın lütfu"ndan patronların kazancına

Hatırlanacağı üzere Erdoğan 15 Temmuz için "bu hareket Allah'ın büyük bir lütfu. Bu tertemiz olması gereken TSK'nın temizlenmesine vesile olacak bir harekettir." ifadelerini kullanmıştı. Hemen ardından bu 'temizlik' için OHAL ilan edilmişti. OHAL'in darbeciler için çıkarıldığı uzun uzun medyada anlatılsa da asıl gerekçesini patronlarla geçtiğimiz hafta yaptığı toplantıda Erdoğan tüm açıklığıyla belirtmiş oldu: "Biz OHAL'i sizin için yaptık. Siz rahat rahat para kazanasınız diye grevleri yasaklıyoruz. Biz göreve geldiğimizde OHAL vardı. Şimdi grev tehdidi olan yere OHAL'den istifade izin vermiyoruz. Bunun için kullanıyoruz OHAL'i". O halde, OHAL'in darbecilerle hesaplaşmak için başlatıldığı yorumu da geçersiz oluyor. Dolayısıyla Allah'ın lütfu, patronların daha fazla sömürmesine işaret ediyor. O zaman 15 Temmuz bu açıdan da sorgulanması gereken bir başlığa dönüşüyor.

Bir başka durumda ise, AKP'nin darbe girişimini gerekçe göstererek başlattığı OHAL, KHK'lar ile açığa alınmalar, ihraç edilmeler, basına yönelik saldırı, gazetecilerin içeri tıkılması 15 Temmuz'un bir AKP darbesine dönüştüğünün göstergesi oldu. "Yeni Türkiye"nin yeni ideolojik kılıfı bu şekilde oturtulmaya çalışılıyor ama bu da tutmuyor.

Yeniden hatırlanan Goebbels

AKP sayesinde Türkiye halkı Goebbels'i daha yakından tanımaya başladı. Dolayısıyla burada detaylara girmeye gerek yok. Bilindiği üzere Goebbels Hitler'in sağ kolu olan azılı bir faşist. Diktatörlerin, dönemin emperyalist-kapitalist iktidarların ondan övgüyle söz etmelerinin nedeni elbette ortak çıkarlar doğrultusunda hareket etmeleri ve Goebbels "ilkeler"inin kendi iktidarlarını sağlamlaştırmak adına uygulanabilir olduğunu düşünmeleridir. Ancak bu ilkeler doğaldır ki (hitap ve kapsama alanı için düşünüldüğünde) içerik olarak akıldan yoksun, korkaklık üzerine hazırlanmış bir harekat planıdır.

Bugün 15 yıllık AKP iktidarı süresince çokça karşımıza çıkan Goebbels'in ilkelerinin ruhu, 15 Temmuz propagandalarında fazlasıyla ortaya çıktı. Goebbels'in en önemli ustalığı tüm açıklığıyla karşımızdaydı: Yalan, korku,

baskı…

Goebbels için sesin yüksek çıkması yeterlidir. Sesi yüksek tutabileceğiniz kitle de ona uygun olmalıdır ya da uygun hale getirilmelidir, “okumayan, düşünmeyen, cahil” kitle! Kendi ilkelerinde bunu açıkça belirten Goebbels’in bugün neden bu kadar hatırlandığı da ortada. 15 Temmuz’un yıldönümünde bu propagandanın suyunun çıkarılması da soruların hala havada uçuşuyor olmasındandır. Neyin destanı? Neyin zaferi? Neyin bayramı? Dolayısıyla Goebbels’in de belirttiği gibi yapılanların sorgulanmasının istenmediği bir halk ve içerik.

Önce 2016’nın Ekim ayında “Şehitler ve Demokrasi Günü” adıyla resmi tatil olarak ilan edilen 15 Temmuz’un birinci yılında resmi tatilin resmi kutlamalarına tanık olduk.

Öyle ki konu sınav sorularına kadar taştı. Bahçeşehir Üniversitesi’nde yapılan Türk Dili ve Edebiyatı online dersinde sorulan bir soruyu da, cevabı da hatırlamak gerekir:

“15 Temmuz 2016 darbe girişiminde şehit olan Sait Ertürk’ün naaşına bakan kızı, mektubunda, şehidin naaşının gülümser halde olmasını aşağıdakilerden hangisine bağlamaktadır?”

Şıklar sırasıyla, “Şehidin ailesinin yanında olduğu için mutlu olmasına”, “Şehidin darbenin önlenmesinden dolayı mutlu olmasına”, “Şehidin görevini yapmış olmanın huzurunu duymasına”, “Şehidin cenneti gördüğü için mutlu olmasına” ve “Şehitlerin gerçekte ölü olmayışına”.

Beklentileri karşılayamayan absürtlük

15 Temmuz yıldönümü öncesi asılan afişlerde kullanılan görselin kopya olması ve çaresiz asker görüntüleri programın içeriğine dair yeteri kadar ipucu vermişti. 24 saat okunan selalar, köprü çıkışına yapılan anıt, telefonların ücretsiz olması, bedava yemek hizmeti ve daha nicesi bir absürtlüğü ortaya koydu. Başta bahsettiğimiz Goebbels’in ünlü ustalığı gözümüzün içine sokularak somutlanıyordu.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi gece yarısı açılan telefonlarda Erdoğan’ın sesi ile karşılaşmak da işin suyunun çıkarıldığının kanıtı oldu.

Her ne kadar AKP 15 Temmuz için tüm olanaklarını seferber ettiyse de oluşan

tablo beklentileri karşılayamadı. Bir kez daha görüldüğü üzere yalanla, korkuyla, baskıyla bir halk teslim alınamıyor. Yıllardır ülkemize giydirmek istedikleri gerici, işbirlikçi, sermaye rejimi bir türlü oturmuyor. Dolayısıyla İkinci Cumhuriyet'in zorlama aracı 15 Temmuz, ne destan, ne bayram, ne zafer olarak tarihin beyaz sayfalarında yerini alamayacak.

İkinci Cumhuriyet’in ideolojisi ne olacak?

Ali Ateş

AKP’nin 15 yıllık iktidarının Türkiye’de önemli bir dönüşüme karşılık geldiğini ifade etmemiz gazetemanifesto.com okurları için yeni bir şey değil. 1923 Cumhuriyeti’nin yıkılıp yerine yeni bir rejim inşa girişiminin, bir kodlama olarak İkinci Cumhuriyet rejiminin kuruluş ve yerleşme çabalarının politik iklimi içinde, bugün gelinen nokta itibariyle bir tıkanma ile karşı karşıya kaldığını belirtmemiz gerekiyor.

Bu tıkanmanın özünde ise sermaye devletinin kuruluş paradigmalarının nitelikleri yatmaktadır. Öncelikle, 1923 Cumhuriyeti’nin temel niteliklerinin ortadan kaldırıldığı ve hala kaldırılmaya çalışıldığı bir AKP iktidarı gerçeğini yazarak başlamamız gerekiyor. En başta laiklik ilkesinin lime lime edildiği 15 yıllık sürecin sonunda, Müslüman Kardeşler gibi şeriatçı bir hareketin simgesinin, Rabia’nın, bir devlet ideolojisi haline getirilme girişimiyle karşı karşıya bulunuyoruz bugün. Rabia’nın Müslüman Kardeşler’in simgesi olması gerçeği ile AKP’nin bu simgenin altını katı bir milliyetçilikle doldurmaya çalışması aslında iki şeyi göstermektedir. Birincisi, doğrudan bir dinci simgeyi Türkiye’ye açık bir şekilde taşıyamadığını, modifiye etmeye çalıştığını, ikincisi ise dinci simgeden bir türlü vazgeçemediğini göstermektedir.

Bu ikircikli tutumun, AKP’nin kimliği ile karşı karşıya bulunduğu gerçeklik arasındaki sıkışmayla birebir örtüşen bir durum yarattığını tespit edelim. AKP, 1923 Cumhuriyeti’ni yıkıp, Ilımlı İslamcı ve Amerikancı gerici bir rejim kurma hedefinin sıkışmasını yaşıyor. Kemalizmin kurucu paradigmaları yerine yeni bir paradigmanın, gerek dünya koşulları gerekse Türkiye gerçeği düşünüldüğünde, ayakları üzerine inşa edilmesi AKP’nin en büyük sorunu, yeni rejimin ise ideolojik krizi olarak değerlendirilmelidir.

Kemalizm taklidi yeter mi?

AKP, içten içe yıkmaya çalıştığı Kemalist ideolojinin ya da başka bir deyişle Türkiye sermaye devletinin kuruluş ideolojisinin yerine yenisini koymakta yol almış değil. Çünkü mesele biçimsel bir yan taşımıyor, tersine, AKP eliyle kurulan sermaye diktatörlüğünün ideolojik olarak hangi içerikle donatılacağının yanıtı net olarak verilmiş değil.

1923 şartlarını kısaca hatırlarsak, şu noktaların altı çizilmelidir: Emperyalizme rağmen ulusal kurtuluş mücadelesinin kazanılmış olması, Sovyetler Birliği'nin yardımı ile kurulmuş olması, bu anlamıyla bir hareket alanına sahip olması, kapitalist ama egemen bir devlet olma arayışı, imparatorluk rejiminden kopuşun doğal uzantısı olan 'kopuşcu' nitelikler kazanması, 1923 Cumhuriyet'inin niteliklerini oluşturan nesnel olgular olarak görülmeli.

AKP'nin son 15 yıllık karşı-devrimci dönüşümüne bakıldığında ise taban tabana zıt bir objektivizmin varlığı görülecektir. Emperyalizmin Ortadoğu Projesi'nin bir uzantısı olarak Ilımlı İslamcı bir rejim, emperyalizmle daha uyumlu-bağımlı bir yönelim, kapitalizmin sömürü çarklarını daha hızlı işletecek bir işletim sistemi, Birinci Cumhuriyet'in kriz başlıklarının sonucu olarak iktidara gelme gibi olguların, AKP iktidarının yeni bir sermaye devleti kuruluş paradigmalarını oluşturmaya yetecek bir zemine denk gelmediği görülmeli.

Ortadaki bu nitelik farkı, AKP'yi doğal bir biçimde Kemalizm taklidi biçimsel arayışlara itmektedir. Örneğin 15 Temmuz kanlı darbesinin birinci yıldönümünde düzenlenen etkinliklerle birlikte 15 Temmuz İkinci Cumhuriyet'in kuruluş günü olarak gösterilmek istenmiş, buradan bir 30 Ağustos yaratılmak hedeflenmiştir. Örneğin 16 Nisan referandumunu 29 Ekim tarihi ile eşleştiren zorlama yorumlar ortaya çıkmıştır. Fakat, bu benzerlikler biçimsel taklit olmanın ötesine geçemiyor; toplumsal, siyasal ve sermayenin yeniden birikiminde büyük bir dönüşüm anlamında yeni bir zemin yaratamıyor. Ortada biçimsel olarak Kemalizm taklidi bir durum, ancak bunun toplumsal karşılığının ise bulunmadığı bir gerçeklik karşımıza çıkıyor.

Türk-İslam sentezi neden olmuyor?

Çünkü yukarıda ifade ettiğimiz gibi AKP'nin karşı-devrimci dönüşümünün özünde emperyalizme tam boy uyumlu, sömürü mekanizmalarının çıplak hale geldiği ve İslamcı bir rejim hedefi ya da misyonu bulunuyordu. Bununla birlikte özellikle Birinci Cumhuriyet'in bir kriz dinamiği olarak görülecek, başta Kürt sorunu olmak üzere, bir dizi başlığın "halledilmesi" gerekiyordu.

Bağımsızlıkçılık, devletçilik, laiklik, halkçılık gibi Birinci Cumhuriyet'in bazı noktaları tamamen ortadan kaldırılsa bile bir takım sorunlar çözülememiş hatta laikliğin ortadan kaldırılması yeni sorunları beraberinde getirmiştir.

Evdeki hesap dünyada olduğu gibi Türkiye'de de çarşıya uymamış, AKP'nin misyonu ve karakteri ile gelinen süreç arasında belli açılar oluşmuştur. Örneğin bugün Türk-İslam sentezi üzerinden Kürt sorunun çözülmesi mümkün değildir ve İkinci Cumhuriyet rejimi bu sorunu aşacak bir çerçeveye bugün AKP'nin temsil ettiği siyasal kimlik bağlamında sahip bulunmamaktadır. Bunun yolu, AKP'nin iktidar ortaklarından ve destekçisi liberalizm çerçevesi içinden ele alınarak "Pax-Amerikan"cı bir yöntemle düzen içi çözüme sevk edilmesi mümkünken, AKP iktidarının milliyetçi bir çizgiye kayması neyi ifade etmeye çalıştığımızı açık olarak göstermektedir. Zira ABD emperyalizmi ile gerici AKP arasındaki gerilim noktalarının başında Kuzey Suriye sorunu olduğu açık olsa gerek. Türkiye'nin kuruluş paradigmaları ile bu paradigmaları yıkmaya çalışan AKP'nin, üzerine bastığı topraklarda iktidar partisi olarak yaşadığı sıkışma burada aranmalıdır.

Yine aynı şekilde Mısır, Suriye, Tunus gibi ülkelerde ortaya çıkan siyasal İslamcılığın başarısızlığı ve emperyalizmin planının duvara çarpmış olması İslamcı bir siyasal hareket olan AKP'nin de misyonunun, gerici kimlik üzerinden, duvara çarptığını açık olarak göstermektedir. Emperyalizm, Ilımlı İslam ile Ortadoğu'da yerleşeceğini düşünürken bugün Kürt devletleşmesi üzerine yerleşmenin yolunu seçmiş, bu durum AKP'ye yüklenen büyük misyonların da emperyalizm bağı gereği modifikasyonuna neden olmuştur.

Ama en önemlisi ise İkinci Cumhuriyet rejiminin yeni kriz dinamiğidir. Bu da Cumhuriyet mitinglerinde, Haziran Direnişi'nde, 16 Nisan referandumunda ve en son Adalet Mitingi'nde ortaya çıkan "seküler" toplumsal dinamiktir ve bu dinamiğin AKP alerjisidir. Türk-İslam sentezi adıyla 12 Eylül askeri cuntası tarafından gündeme getirilen ideolojik kodlamanın bugün AKP açısından yeterli olamadığı açık olarak görülüyor. Liberalizmle köprüleri atan bir AKP'nin dünya kapitalist sistemine Türkçü ve İslamcı bir bağlam noktası kurulmasının, Türkiye kapitalizminin ihtiyaçları düşünüldüğünde yetersiz kalacağı açık olmalı.

Eklektizm ve manipülasyonla nereye kadar?

İdeolojik boşluk büyük bir sorun olarak AKP iktidarının da geleceğini belirlemektedir. Nasıl yol alacağı AKP açısından da büyük bir sorun olarak

durmakta. Bir yandan dış politikada değişiklik gündeme geliyor, diğer yandan AKP teşkilatlarında bir değişim konuşuluyor.

Bütün bunlarla birlikte kutuplaştırma siyasetiyle ayakta durabilen AKP, çözümü eklektizmde ve manipülasyonda aramaktadır. Bir yandan 15 Temmuz gününe büyük bir anlam yüklemesi yaparak yeni bir zemin yaratmak istiyor diğer yandan 15 Temmuz darbe girişiminin Amerikancı ve gerici karakterini örtmek için uğraş veriyor. Bu durum AKP açısından yeni bir yol ayrımı anlamına gelecek. Ya gerici kimliğini sonuna kadar dayatacak ya da büyük bir U dönüşüne tanıklık edeceğiz.

15 Temmuz bayram ilan edilebilir de, asıl bu vatana nasıl kıydınız?

Orhan Deniz

15 Temmuz'un yıldönümünde Meclis'te yapılan törende konuşan Tayyip Erdoğan, konuşmasında "şair ne diyor" diyerek, Nâzım Hikmet'in "Bu Vatana Nasıl Kıydılar" şiirinden bölümler okudu. Takiyyeci siyasetçinin Nâzım'ın adını anmaması da, vatanla ilgili anlamlı birkaç mısra okumak için Nâzım'dan başkasını bulamaması da şaşırtıcı değildir.

AKP iktidarının son yıllarının karakteristik yanlarından birinin belirsizlikler olduğu açık. Dış politikada, iç politikada, ekonomide, eğitimde, askeri alanlarda yönelimler çok kısa zaman dilimlerinde değişebiliyor, salınımlar öne çıkıyor. Bunda hem AKP'ye geniş gelen kurucu kimliğin yarattığı boşlukların hem farklı emperyalist ülkelerin yaptığı hamlelerin hem de Türkiye kapitalizminin bağımlı yapısının etkisi var. Kendi kimliğini ta başından emperyalizm işbirlikçisi, tüccar ve İslamcı-Sünni bir sac ayağı üzerine kuran AKP'nin içi boş demagojilerinin de yaşanan belirsizlikleri ve salınımları gidermeye kudreti yetmiyor.

AKP mit peşinde

Söz konusu duruma karşı AKP'nin hamleleri genelde günü kurtarmaya yönelik yapılıyor. Zaten bahsettiğimiz belirsizliklerin ve salınımların ana nedeni işbirlikçilik, tüccarlık ve İslamcılığından bir şey kaybetmeyen AKP'nin "sonuna kadar" güvenebileceği bir müttefikinin kalmayışı ve günü kurtaracak ittifaklara zorunlu kalması. Buradaki kritik noktaysa AKP ve Erdoğan için bir varoluş probleminin ortaya çıkmasıdır. Türkiye siyasetinde de, özellikle son yıllarda, dillendirilen "Erdoğan gitti gidiyor", "Erdoğan'ın ipi çekildi" ve benzeri değerlendirmelerin nesnel tarafı burasıdır. Ama karşımızda, şimdiye kadar, tüm bu değerlendirmeleri boşa çıkaran bir pratik vardır ve buranın üzerinde durmak

gerekmektedir.

İki noktadan bahsedilebilir. İlki Erdoğan'ın ülkedeki, alternatifi olmayan, tek siyasi lider olarak görülmesi ve ikincisi seçim başarıları/sahip olduğu oy desteği. AKP ve Erdoğan ülkeyi içine sürükledikleri belirsizlikler ortamında kurtuluşu, tabii ki kendilerinin kurtuluşunu, bu iki noktayı güçlendirmekte görmekte ve bunun üzerinden ideolojik ve politik büyük bir kampanya yürütmektedir. "Tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devlet" söylemi ve tüm bunları kendi şahsında simgeleyen "Tek lider" vurgusu bu kampanyanın hedeflediği mittir.

Bu mit tutar mı?

Soğuk savaş dönemine ait, karşı tarafla alay etmek maksatlı üretilen, çok sayıda hikaye vardır. Bunlardan biri şöyledir: ABD'nin çocuk yaşlardan itibaren bir Rus gibi yetiştirdiği ve artık tamamdır deyip Sovyetler Birliği'ne gönderdiği bir casus henüz bir gün bile geçmeden yakalanır. Sovyetler Birliği'ne dair her şeyi bilmektedir ve bir Rus'tan ayırt edilmesi mümkün değildir; en azından ABD tarafı böyle düşünmektedir. Casusun iadesiyle ilgili yapılan görüşmede Sovyet temsilcisine casuslarını nasıl fark ettiklerini sorarlar ve şu yanıtı alırlar: Casusunuz bir siyahtı!…

AKP'nin yaratmayı hedeflediği mitin de böyle bir yanı var. Kendi kurtuluşları için kurmaya çalıştıkları, biçimsel olarak faşizm deneyimlerini taklit eden ve geniş kitlelerin politizasyonuna dayanan, bu model AKP'nin değiştirilemez nitelikleriyle uyumsuz ve dikişler her an bir yerlerden patlayabilir. İşte, AKP'li kitleler sokaklarda Hollanda protestoları için portakal bıçaklarken AKP'li bakan "ekonomik bir yaptırımın söz konusu olmadığını" açıklayabilir veya AKP'li demagoglar ABD karşıtı yazılarla ortalığı kasıp kavururken ABD'li görevliler Türkiye'ye gelip ne yapılması gerektiği dikte ettirebilirler ya da büyük liderin güçlü Türkiye'sini en iyi anlayan bir tek Burkina Faso kalabilir…

Nâzım'ı şiirinin anlattığı…

15 Temmuz'da Tayyip Erdoğan'ın Nâzım'ın şiirinden mısralar okuması da bu uyumsuzluğun göstergelerindendir. Erdoğan ve yakınındakiler AKP yandaşlarının cehaletine güveniyor olabilirler, ama unuttukları bir şey var, Nâzım Hikmet şiirleri çuvala sığmayan mızraktır ve kimi vuracağı belli olmaz. Erdoğan'ın okuduğu mısralar kendilerinin pek sevdiği Adnan Menderes ve Demokrat Parti iktidarına karşı yazılmıştır. Menderes dönemi de tıpkı AKP dönemi gibi dinciliğin, liberalizmin, işbirlikçiliğin en uca taşındığı, yandaşlığın,

vurgunculuğun marifet sayılıp vitrine çıkarıldığı bir dönemdir ve gerçek bir yurtsever olan Nâzım Hikmet bu düzene karşı şiirlerini yazmıştır.

Üstelik Nâzım'ın Adnan Menderes ve DP iktidarına karşı yazdığı başka şiirleri de vardır ve onlar da son derece günceldir. "Kore'de ölen bir yedek subayımızın Menderes'e söyledikleri"ni yazmıştır mesela, benzerlerini Suriye topraklarında ölen askerlerimizin herhangi biri bugün söyleyebilir… "23 sentlik askere dair" şiirini yazmıştır mesela, benzer hesapları bugün de yapıyorlar… Veli oğlu Ahmet'e mektup yazmıştır mesela "Kimi öldürmeğe gidiyorsun Ahmet? Bu toprakta gerçekleşen kendi hasretini mi?" diye ve sonra barış şiirleri yazmıştır savaş isteyenlere karşı… Hasılı, Menderes neyse, Tayyip neyse, Nâzım tam onun tersini yazmış, tam onların yaptıklarının tersini yapmak istemiştir.

AKP'nin son pragmatizmi

Tayyip'in, Menderes'e karşı yazılmış Nâzım şiirlerini kendi işine geldiği gibi okuması takiyyeci pragmatizminin güncel örneğidir. Adnan Menderes bağlantılı bir diğer örnek de 15 Temmuz'un resmi tatil ilan edilmesi vesilesiyle hatırlanmalı ve AKP popülizminin nasıl işlediği bir kez daha görülmelidir.

Ülkemizdeki resmi tatillerin belirli bir mantığı vardır ve 1923 cumhuriyetinin kurulduğu dönemi refere ederler. Bunun dışında karşımıza çıkansa iki örnek vardır ve her ikisinin de kendince bir mantığı vardır.

İlk deneme Adnan Menderes'i idama götüren ve DP dönemini sona erdiren dönem 27 Mayıs 1960 müdahalesi ile ilgilidir. Müdahalenin yapıldığı gün olan 27 Mayıs, 1963 yılından itibaren "Hürriyet ve Anayasa Bayramı" ilan edilmişti ve 12 Eylül anayasası tarafından kaldırılıncaya kadar da bu haliyle kutlandı. 1961 anayasa referandumunda anayasaya evet diyenlerin oranı yüzde 62 civarıydı, yani yeni resmi bayramın arkasında önemli bir toplumsal destek vardı, ama bu Hürriyet Bayramı'nın sürekliliği için yeterli olmadı.

İkinci denemeyse 15 Temmuz'dur. Darbe girişimini kendisi için bir fırsata ve atağa çevirmeye çalışan AKP bugünü kendince bir destan haline getirip, kurmaya çalıştığı "yeni" cumhuriyeti simgeleştirmek arayışındadır. Fakat, yapılışı şaibeli, biçimi tuhaf, gencecik askerlerin cihatçı çetelerce boğazlarının kesilerek katledildiği, yüz binin üzerinde insanın gözaltına alındığı, on binlercesinin tutuklandığı bu "destan"ın kalıcılığının ne olacağını göreceğiz. Kaderi halkın ortak duygularına değil de bir siyasi partinin bekasına bağlı bir günün uzun süre resmi bayram olamayacağını söyleyebiliriz ama…

Son olarak, tescilli bir anti-komünist olarak Tayyip Erdoğan vatanla ilgili okunabilecek düzgün satırları bir tek Nâzım'da buldu ya, işte bu sosyalizmin gücü, Türkiye sağının yüzsüzlüğüdür…

DOSYA: “Doğru”yu soldan bulmak
30 Temmuz 2017

Sol “kurtarıcı” arıyor

Solda strateji tartışmaları: Çıkış mı? Ezberin tekrarı mı?

Ahmet Tarık Yenil

“Zamanın ruhu” sınıf mücadelesini dışlar mı?

Irmak Ildır

Solun makus talihini yenmek için

Zafer Aksel Çekiç

“DOĞRU”YUL SOLDAN BULMAK

Son yıllarda Türkiye solunda belirgin bir savrukluk hali yaşanıyor. Bir yandan “yenilik” iddiasında bulunan her türden sol, diğer yandan on yıllardır yapılanları ve yaptıklarını tekrar ederek edip farklı sonuçlar elde etmeyi umuyor.

1960’lar ve 70’lerde yapılan ve döneminde anlamlı sayılabilecek tartışmaların çoğu değişen Türkiye koşullarında artık gündemden düşmüş olmalıyken tekrar tekrar gündeme geliyor. Sınıfla kalıcı bağlar kurmak, onun temsiliyetini üstlenmek için zorlu ve sabırlı bir mücadele ve çabayı ortaya koyamayanlar HDP’nin, CHP’nin ve hatta bazı örneklerde olduğu gibi AKP’nin peşine takılıp şapkadan çıkacak tavşanı bekliyorlar.

Türkiye’nin ve dünyanın içinde geçtiği süreçte solun fırsatlar görmesi ve bunu bir an önce ete kemiğe büründürmek istemesi haklı olmakla birlikte büyük bir telaşla hareket edilmesinin sonucu sadece patinaj yapmak oluyor.

Bu haftaki PUSULA, solun bu makus talihini yenmesi için geride kalan tartışmalarını, işçi sınıfının yeni dönemde nereye oturduğunu ve yapılması gerekenleri masaya yatırıyor. Dosya içerisinde “Sol kurtarıcı arıyor” başlıklı giriş yazısı dışında, Ahmet Tarık Yenil’in kaleme aldığı “Solda strateji tartışmaları: Çıkış mı? Ezberin tekrarı mı?” başlıklı yazı, Irmak Ildır’ın yazdığı “Zamanın ruhu sınıf mücadelesini dışlar mı?” yazısı ile Zafer Aksel Çekiç’in “Solun makus talihini yenmek için” başlıklı yazılara yer veriliyor.

Sol “kurtarıcı” arıyor

Türkiye solu açısından 12 Eylül askeri darbesi kuşkusuz bir milat. Direnilmediğini söylemek mümkün olmasa da 12 Eylül’ün solu bu topraklarda gerçekten marjinalleştirmek için elinden geleni ardına koymadığı ve bunda belirli bir ölçüde başarılı olduğu da söylenebilir. Türkiye solunun örgütsel olarak çok şey yitirdiği bu dönem kapanırken gelen Sovyetler Birliği’nin çözülüşünün de bu kez solda teorik, ideolojik ve siyasi açıdan bir deprem yarattığı görüldü.

On yıldan biraz daha uzun süren bu iki dönemin Türkiye soluna bir özgüven problemi bıraktığı tespit edilebilir. Solun içerisinde liberal, ulusalcı etkilerin de artmasıyla solun gündemi demokrasi arayışına ve muhalefete indirgenirken, sol bir yandan kendi gücünü görmeden başkalarının peşinde bir siyaset yaparak, diğer yandan kendi iradesi ve temsiliyetini başkalarına devrederek bir kısır döngü içinde etkisizleşti.

Bu siyaset tarzı, dağınıklığa karşı direnen sol çıkışları da eninde sonunda etkileyerek siyasetin esas olarak magazin yüzü sayılması gereken kişiler ve projeler üzerinden “büyük siyaset” yaptığını zanneden bir anlayışın egemenliğini sağladı.

Solun sıkışmışlığının kolay çözümü var mı?

Türkiye solunda 2013’te yaşanan Haziran Direnişi’nin ardından ne yapacağını bilememe hali gözlemleniyor. Zira, sola egemen olan “büyük siyaset” anlayışı siyaset yapmanın en temel kuralı sayılması gereken örgütlü bir güç oluşturmak ve hazırlıklarını arttırmayı unutunca, Türkiye topraklarının gördüğü en büyük halk hareketi karşısında öncülük yapma görevinin de hakkı verilememiş oldu.

2013 Haziranı’ndan bu yana Türkiye solu toplumsal tepkilerin peşi sıra bir

“aktivistlik” haline mahkum kaldı. Sol büyük bir telaşla, hiçbir siyasi program ve talep ortaya koymadan kitlelerin günlük tepkilerinin peşinde oradan oraya koşmaya çalıştı, çalışıyor. Sol ne bu tepkileri devrimci bir kanala sokabiliyor, ne de bu kitleleri bir arada tutup devrimci bir hatta örgütleyebiliyor.

Açıkça ifade etmek gerekir ki, siyasi analizleriyle “doğru”yu gördüğü anlarda bile sol karşısına kendine olan güvensizliğini ve bu büyük telaşını dikiyor. Kimi örneklerde ortaya atılan “proje”nin hemen “milyonları” etkilemesi beklenirken, kimi örneklerde de kendisinin yapamayacağını düşünerek tespit ettiği görevleri başka öznelere havale ediyor.

Kendi ezberlerinin kurbanı olan sol

Bu telaş ve güvensizlik hali solu kendi ezberlerine kurban ediyor. Bir özne her baktığı yerde sokak siyaseti, alternatif yaşam formları, yeni toplumsal inşanın zeminleri görürken, bir diğeri ortaya attığı projenin ünlü bir isim üzerinden reklamlarla kitleselleşebileceğini düşünmeyi sürdürüyor. Bir özne toplumsal bir tepkiye öncülük hakkı kazandığında dönüp seçimlerde CHP ve HDP’nin “ilerici” ve “devrimci” olarak lanse edilen adaylarını destekleme çağrısı yaparken, bir diğeri onu düzen siyasetinin kuyruğuna takılmakla suçlayıp sonra bir başka ülkedeki komünist partinin yolsuzluklara bulaşan sosyal demokrat partiyle koalisyonunu mazur göstermek için sayfalarca dil döküyor.

Solun kendisine yaptığı en büyük kötülük kuşkusuz artık bir “ruh hali” denebilecek bu kısır döngüden çıkmayı istememesi. Sol için bir gün bir televizyona çıkmak, bir gün bir fotoğraf karesinde yer almak, bir gün son tahlilde Türkiye devrimi açısından bir önemi olmayan ulusal veya uluslararası “saygınlık” gösterisi yeterli geliyor.

Kimi kendini hep doğru olmakla, kimi direnmekle, kimi bir başka şeyle övünüyor. Ancak sonuçta solun bir arpa boyu yol alabildiğini söylemek de pek mümkün değil.

Sol için “yeni” ne demek?

En vurgulu şekilde söylemek gerek. Solun yenisi yok. Solda yeni diye ortaya çıkan her şey ya Türkiye’de ya dünyada solun denediği, tekrar ettiği ve kopyaladığı düşüncelerden ibaret. Kendini tekrarlayıp yeni sonuçlar elde etmeyi planlayanlar hep hayalkırıklığına uğruyor. Buna rağmen bu kısır döngüyü tekrarlamayı sürdürüyorlar.

Yeni diye ortaya çıkanlar, Türkiye solunda artık hastalıklı bir hal almış bir “hep berabercilik” ile, sonuçta kah HDP ve Kürt siyasi hareketinin, kah “demokrat” CHP’nin kuyruğuna takılarak bayrağı bir sonraki “yeni”ye bırakıyor. Solda, 70’lerin sonunda CHP’cilik yapılırken, 90’larda Kürt siyasi hareketinin dışına çıkılamıyordu. 7 Haziran’da HDP denilirken, bugün CHP deniliyor. Baktığınızda, hepsinde aynı argümanlar geçerli. “Hele şu dönemi bir atlatalım…”

Sol için “yeni” bu anlamda kendini mahkum ettiği ezberlerden biri olmaktan öteye geçemiyor.

Büyülü bir kavram: Siyaset yapmak

Türkiye solunun son döneminde bütün bunları meşrulaştırmanın yolu ise “siyaset yapmak” denen büyülü bir kavramda bulunmuş oldu. Siyaset kuşkusuz kitlelerle, bu kitlelerin örgütlülüğünden doğan güçle yapılıyor. Ancak kitlelerin siyasi temsiliyetine, gücüne, hedeflerine, taleplerine bakmadan “siyaset yapmak” diye Türkiye solunun en apolitik hali dayatılıyor.

Çözüm basit değil. Sabır, mücadele, kararlılık, hazırlık gerektiriyor. Türkiye solu esasında bunu 1960’ların sonundan itibaren başarabileceğini, becerebileceğini de göstermişti. 12 Mart’ta ayağına çelme takılmaya çalışılsa da, 1970’ler Türkiye’de solun potansiyelini ve işçi sınıfı içerisinde etkin olunduğundan neler yapılabileceğini göstermesi açısından doğrularını gösteriyor.

Kitleleri etkilemek için önce sizin bir gücü göstermeniz, işçi sınıfının önce kısım kısım da olsa temsiliyetini almanız, bu güçle ve örgütlülükle siyasete müdahale etmeniz ve taleplerinizi yükseltmeniz gerekiyor. Bu olmadıkça hep aynı duvara çarpıp dönersiniz. “Siyaset yapmak” diye düzen partilerinin peşinden ve etki alanından çıkamayanlara karşı asıl olan devrimci siyasettir.

Solda strateji tartışmaları: Çıkış mı? Ezberin tekrarı mı?

Ahmet Tarık Yenil

Türkiye solu 80 öncesinde yaptığı Sosyalist Devrim – Milli Demokratik Devrim tartışmasının bir türevini bugün yaşıyor. Ancak MDD'cilerin günümüzdeki türevleri atalarının karikatürü bile olmaktan uzak

Gelecekte tarih yazımı yapıldığında kuşkusuz bu dönem için 'karanlık' ifadesi sık sık kullanılacaktır. Üstelik dünyadaki devrim süreçlerinin bugüne kadarki sacayakları olan sosyalist kutup çözülmüş, ulusal kurtuluş hareketleri ilerici-sol niteliğini yitirmiş, kapitalist ülkelerdeki işçi mücadeleleri oldukça zayıflamış durumda. Emperyalizm çağa damgasını vurmuş, emekçilerin zorlu mücadeleleri ile elde ettikleri bütün kazanımları yok etmeye çalışıyor.

Bizim ülkemiz bu dönemde özel bir öneme sahip mi? Elbette bu ülkenin devrimcileri olarak yaşadığımız topraklara ayrıcalık-özgünlük atfetmek durumundayız. Olanakların, daha doğru bir ifade ile devrimci olanakların tükenmediği, aksine devrimcilere alan açtığı gerçeği bu karanlık dönemde başka bir durumu ifade etmektedir. Ülkenin kurtuluşunu emekçilerin kurtuluşunda arayanlar elbette bir çıkış yaratacaktır.

Ülkemizin özgünlüğünden bahsederken, solun siyasal, ideolojik ve mücadele hattına dair yaptığı stratejik tartışmalar ve ortaya çıkan sonuçlar ise aynı özgünlüğü içermiyor. İthal devrim modellerinden, hareketçiliğin kutsanmasına; Erdoğan karşıtlığından, faşizm saptamalarına; emperyalizm tanımlamasından, ulusal harekete yaklaşıma kadar birçok başlıkta kendini gösteren ve aslında yarım asırlık analiz ve çözümlerin projecilikle süslenip yeni olarak karşımıza çıkarılmasının canlı tanığıyız. Ezber bozmayı bırakın temcit pilavına dönen aşamacı tezler karşımıza çıkarılıyor. Aşamacılık mahkum edilmelidir.

Aşamacılığın geldiği nokta: Milli burjuvazi destekçiliği

Devrim tartışmalarının tepe noktasına çıktığı 1970'ler Türkiyesi'nde temel olarak iki taraf, Sosyalist Devrim tarafı ve Milli Demokratik Devrim tarafı solun mücadele hattını oluşturması açısından ciddi bir tartışma sürecinde kendini kuruyor ve örgütlüyordu.

Temelde tartışmalar ülkenin sosyo-ekonomik yapısı, emperyalizm ile kurduğu ilişkiler ve sınıfların konumu ile ilgili. Elbette bu sayfada tartışmanın bütün başlıklarına girmemiz mümkün değil. Ancak bugün düzen siyasetine dair çözümlemelerde kritik ayrışmalara neden olan başlıkları tartışmak gerekiyor.

Milli burjuvazi söylemi ve büyük cephenin içerisinde milli-ulusal burjuvazinin de yer alabileceği savunusu yeni değil. Devrim tartışmalarının en sıcak döneminde emperyalizme karşı büyük halk cephesi içerisinde milli burjuvaziye de yer verilmiş, ama bir türlü emekçilerin devrimde öncü rolü savunulmamıştı.

Bugün AKP'ye ve özelde Erdoğan'a yaklaşanlar, onu kurtarmaya çalışanlar aynı kurgu ve söylemle hareket etmekteler. Birincisi ülkenin bağımsızlığı yerli sermayenin desteklenmesinden geçer. İkincisi solun iktidar olmasından anladıkları iktidara yaklaşmaktır, Erdoğan'a yerli sermayeyi karşısına almaması için uyarmalı ve ayar verilmelidir. Bu tezler yeni değil, oldukça eski ve eskimiş tezlerdir. Aşılmıştır, ancak aşamacılık hala ülkenin kalkınması dahil bağımsızlık tartışmalarını milli burjuvaziye bağlamakta, onun destekçiliğine soyunmaktadır.

Emekçileri çalışma saatini 12 saate kadar çıkararak, iş cinayetlerine mahkum ederek, kıdem tazminatını elinden alarak, sendikasına üye olduğu için işten atarak sömüren milli burjuvazi. Bu sınıfın aynı zamanda değil niteliksel olarak işbirlikçi olduğu ve göbeğinin sonuna kadar Avrupa ve ABD emperyalizmine bağımlı olduğu gerçeği karşımızda çıplak bir biçimde durmaktadır. Peki TÜSİAD'ın başkanlık rejimini desteklemesinde bir anormallik görüyor musunuz?

Türkiye Batı'dan kopup otokratik bir rejime doğru evriliyor diye ağlayan liberaller ile Türkiye NATO'dan kopuyor, Amerika'ya kafa tutuyor diye sevinen ulusalcı aynı madalyonun iki yüzüdür. Bu madalyonu ise burjuvazi, AKP rejimi ile elinde tutmaktadır.

Aşamacılığın geldiği nokta: Hareket sevicilik

Yazık ki, “nerede hareket orada bereket” çizgisine gelinmiştir. Bu teze göre toplumsal muhalefet kaynağı ne olursa olsun desteklenmelidir. Hareketi yönüne, niteliğine, taleplerine göre değerlendirmek, analiz etmek neredeyse bir suçtur. Sonrasına bakılır.

7 Haziran seçimlerinde HDP ile buluşan, ardından birden “Cumhuriyetçi” damarı kabarıp CHP’cilik yapan, olmadı bu iki dinamiği çöpçatanlık yapıp birleştirmeye çalışan aşamacılık bir karikatürdür. Kürt siyasi hareketinin emperyalizm ile ilişkilerini yok sayan, burjuva düzeninin yeniden yapılanmasındaki konumunu görememek siyasi bir miyopluktur. Buradan çark edip düzen solu olan CHP’ye bağlanmaya çalışmak kuyrukçuluğu örtmeye yetmiyor. Aksine pusulanın daha da şaşmasına neden oluyor.

Aşamacı tezler bu dönemde gericilik karşıtlığı ile yetinmiş, anti-emperyalist duruşu unutmuştur. Oysa ki hem bölge, hem de dünya düşünüldüğünde bu iki duruş birbirinin karşısına konulamayacak kadar yakındır. Yeşil kuşak, ılımlı islam, BOP ve bir bütün olarak siyasal İslam projelerinin sonucu IŞİD’dir. Siyasal İslam yenilmiştir, IŞİD ise emperyalizmin bölgeye yerleşmesinin bir aracı konumundadır.

Hareket sevdalıları sonuç olarak, hesapsız kitapsız içerisine daldıkları hareketi düzenin dışına – sosyalizme – taşımayı bırakın, hareketin siyasi öznesi tarafından etkilenmişlerdir. Hareketin sınırları nereyi işaret ediyorsa oraya kadar müdahale edebilmişlerdir.

Buradan iktidar çıkmaz, hareketçiliğin sınırı muhalefettir. Oysa sosyalistler iktidarı hedefler, sosyalist devrim bir iktidar stratejisidir.

Aşamacılığın geldiği nokta: AKP-Saray rejimi söylemi

Aşamacılığın komünist harekete sızdığı nokta tam da burasıdır. İlginçtir, ülkemizde aynı zamanda Kürt siyasi hareketi düzen tanımlamasında AKP-Saray rejimi ifadesini kullanmaktadır. “Seni Başkan Yaptırmayacağız” sloganı ile Kürt siyasi hareketi bu tanımlamaya sarılmıştır.

Bu tanımlama bugünü açıklamamakta, aslında iktidardan ve devrimden uzak durmanın bir söylemi olarak karşımızda durmaktadır. Belli ki Başkanlık rejimi tartışmaları bunda etkili olmuştur.

Başkanlık rejimine geçiş tek başına AKP ve Erdoğan’ın yaşadığı sıkışmayı ancak baskıcı-faşizan bir rejimle aşması olarak değerlendirilmemeli. Başkanlık

rejimi sermaye sınıfının ihtiyaçları ve çıkarları ile doğrudan bağlantılıdır. Kapitalizm hızlı karar almalı ve tek elden yönetilmelidir. İstikrarsız dünyada istikrar sürmeli, kâr oranlarının artması ve yeni pazarlar için Türkiye bölgede güçlü olmalıdır. İşin düzen cephesindeki karşılığı budur. Yani Başkanlık liberaller ile ittifakını bitiren Erdoğan için bir fantezi değildir.

Düzenin sıkışması da tam burada yatmaktadır. Sosyalistler düzenden bağımsız siyasal mücadelelerini iktidar perspektifine bağlamalıdır. Ortada adlı adınca bir kapitalist düzen, bu rejimi tüm sıkışmalarına rağmen ayakta tutmaya çalışan AKP iktidarı vardır. AKP ülke çıkarını kendi çıkarına bağlamaya çalışmış, ancak bu olmamıştır.

Sol bir bütün olarak seçimler, bombalı katliamlar, darbe girişimi ve referandum ile yorulmuş bir ülkede, kendince “metal yorgunluğu” yaşayan bir rejimde mücadele vermektedir.

Bugün devrimin ve sosyalizmin güncelliğini unutan, muhalefete oynayan, kuyrukçuluk ile malûl, başta söylediğimiz gibi yılların aşamacı tezleri ile bir mücadele hattı çizmek gerçekçi değildir. Sosyalizm hiç olmadığı kadar gerçeklik haline gelmiştir. Uzak durmayalım, yeter ki hakkını verelim.

“Zamanın ruhu” sınıf mücadelesini dışlar mı?

Irmak Ildır

Ne sermaye sınıfı bugün teknolojiyi ilk kez kullanarak işçi sınıfının yapısında değişimlere sebep oluyor, ne de işçi sınıfı temsiliyetini sermaye partilerinden yana ilk kez kullanıyor. Eğer sınıfın “siyasallaşmasından” söz edeceksek işçi sınıfının örgütsel birikimini yaratmak zorundayız. Aksi halde iktidara talip değil, mahkûm oluruz

“Zamanın ruhu” olarak bilinen kavram, genel olarak toplumların isteklerine ilişkin tespitlerin üst çerçevesini anlatma açısından önemli bir yer tutar. Zamanın ruhunun var olup olmadığı, varsa nereye dayandığı başka bir tartışma konusu. Öte yandan, bugünün eğilimlerini belirlerken bir üst çerçeve olarak anlatılan “zamanın ruhu” benzetimine başvurmak sakıncalı değil.

Bugün toplumların genel eğiliminin anı kurtarma ve bireysel çözümlere odaklanma olduğu genel olarak söylenebilir. Bu çerçevede “daha iyi bir toplum kurma arayışında” kişisel çıkarlarla, grupların çıkarları arasında yaşanan çatışma hali toplumları memnuniyetsizliğe ve yeni arayışlara itiyor. 21. yüzyılın “büyük bir gürültüyle” açılan ve darmadağın olan ebedi barış edebiyatına bakınca bu zamanın ruhunda yönsüz bir arayıştan söz edebiliriz.

Bu “yönsüz arayışlar” toplamı bazen çıkmaz sokaklara giriyor. Özellikle son 20 yılda Latin Amerika’dan Avrupa’ya, oradan Ortadoğu’ya ve emperyalizmin başkentlerine gelen “kitlesel öfkeliler” görüntüsünün çoğu zaman düzenin lehine sonuçlar yaratması da yönsüz arayışların yarattığı sonuçlardan bir tanesi. O yüzden zamanın ruhunda sınıf mücadelesinin demode sayılıp boşa düşürülmesinin hiçbir karşılığı bulunmuyor.

Neyse ki durum Sovyetler Birliği’nin çözülüşünün hemen öncesi ve sonrasındaki dönem kadar kötü değil. Emperyalist merkezlerde 80’lerin başında

popüler olan, Türkiye'de 90'larda, Sovyetler'in çözülüşüyle, el üstünde tutulan André Gorz'un "Elveda Proleterya" kitabında ifade ettiği tezler artık doğrudan dillendirilmiyor.

Kapitalizmin 2008'de yaşadığı son krizden bu yana sınıfların varlığına ilişkin düşünce geri dönmüş durumda. Ancak "çalışma sonrası dönem" olarak addedilen 21. yüzyılda sınıfların, yoksunlaşma ve mülksüzleştirme ekseninde sistem dışına düşmüş "güvencesizler" çerçevesine indirgendiği de görülmekte. Bununla birlikte, sistem dışına düşmüş olan tüm kesimlerin bir araya getirilmesiyle tüm sorunların çözüleceğine dair inanç da büyümüş durumda.

İşçi sınıfı kalmadı mı?

Bu inancın dayandığı bir nesnelliğin varlığından söz etmek gerekli. Gerçekten de kapitalizmin mevcut sermaye birikim yolları tıkandıkça yeni teknolojiler ve pazarlar yoluyla toplumsal yapıyı yeniden şekillendirmesi mümkün. Dolayısıyla son 30 yılda kapitalizmin gelişim dinamikleri yeni bir işçileşme dalgasını doğururken, bu yeni işçilerin daha farklı biçimlere sahip olduğu doğru.

Öte yandan, siyasette aritmetik toplamın etkisinin sanıldığı kadar olmadığı yıllar içinde ortaya çıkmış durumda. Siyasette bir işlemin doğurduğu sonuç çoğu zaman vektörel (yönlü) olarak belirleniyor.

O yüzden işlemi yapanın yönü ve kuvveti her şeyden daha önemli. Yeni işçileşme dalgasının farklı hareket noktalarının yan yana getirilerek aynı potada eriyeceğine dair görüş çoğu zaman "etkisiz radikalizm"den öte bir sonuç doğurmuyor.

Durum böyle olunca ortaya basit bir sonuç çıkıyor. Bu sonuç, sınıf mücadelelerine "elveda" diyenlerle aynı çizgiye sahip. Bu sonuç, kâh seçmen bakışıyla işçilerin egemenlere oy verdiğini söyleyen sakil bir akıl yürütmeye dayanıyor, kâh "artık endüstri 4.0 var, dünya temel gelir tartışması yapıyor, siz hala işçi sınıfı diyorsunuz" şeklinde ortaya çıkıyor. Her ikisi de aslında "var olanın dayanılmaz hafifliğine" yaslanıyor.

Türkiye özelinde konuşmak gerekirse, işçilerin politik tercihlerinde sağ partilere, günümüzde AKP'ye, yönelmesi işçi sınıfının varlığına dair bir değişikliğe işaret etmiyor. Tersine bu durum sınıf mücadelesi olgusunu da güçlendiriyor. Sağ partilerde somutlanan siyasal tercihler, düzenin ideolojik olarak toplumu belirlemesinden ve kendi yarattığı sorunlara kısa vadeli çözümler

sunabilecek araçlara sahip olmasından kaynaklanıyor.

Bir başka deyişle, sermaye sınıfı, maçın ilk yarısında 1-0 önde. Ama ilk yarı geride olmak takımın var olmadığını göstermez. Olsa olsa taktik değişiklikler yapılması gerektiği anlamına gelir. O nedenle, ne sermaye sınıfı bugün teknolojiyi ilk kez kullanarak işçi sınıfının yapısında değişimlere sebep oluyor, ne de işçi sınıfı temsiliyetini sermaye partilerinden yana ilk kez kullanıyor.

İşçi sınıfı hareketin neresinde?

Tüm bu gerçekliğe karşın işçilerin siyasette nasıl etkin olacağının yeniden tartışılması gerekiyor. Özellikle Türkiye siyasetinin hızlanması, sermaye düzeninde yaşanan değişikliklerin toplumu sürekli "siyasallaşmaya" tabi tutması önemli. Bu açıdan başta emekçiler olmak üzere toplumun büyük bir kesimi adalet, eşitlik, özgürlük ve insanca yaşam istekleri çerçevesinde taraflaşıyor. Bu önemli verinin nasıl işleneceği de çözmeye çalıştığımız önemli bir sorun.

Daha iyi anlaşılması için tersinden gidelim. Bugün toplumun büyük bir çoğunluğu daha refah dolu, özgür ve mutlu bir yaşamı tercih ediyor. Ancak bu tercihlerin içini doldurmak için "taraflaşma" ve "yönlendirme" zorunlu. Eşitlik, özgürlük, adalet, laiklik, bağımsızlık gibi siyasal kategorileri farklı içerikle dolduran şey ise "sınıf motifi" olgusu. "Sınıf motifi" sermaye ya da işçi sınıfı açısından bağımsız bir politik güç olmanın ön koşulu ve hareket noktasıdır.

Somutlamak gerekirse; Adalet Yürüyüşü'nde toplumun beklentileriyle CHP yönetiminin Adalet Yürüyüşü'ne çaldığı sınıf motifi arasına fark vardır. Dolayısıyla CHP yönetiminin içini doldurduğu adalet arayışı, AKP'nin doğurduğu siyasal krizlere aynı sınıfın farklı bir motifini yüklemiştir. Yürüyüşün beklentileriyle doğurduğu siyasal etki arasındaki farksa buradan kaynaklanıyor.

Buradan akıllara saf, etkileşimsiz bir sınıf motifinin, örneğin böyle bir işçi sınıfı siyasetinin var olup olamayacağı sorusu gelebilir. Gerek tarihsel örnekler, gerekse mevcut siyasal süreçler bunun böyle olamayacağını gösteriyor. Bir sınıfın bağımsız bir siyasal odak olarak örgütlenmesi toplumun temsilcisi olmasıyla mümkündür. Marx'ın Manifesto'da ifade ettiği gerçek, Ekim Devrimi'nde, Küba, Çin ve Doğu Avrupa'da kendini aynen göstermiştir. İşçi sınıfı kendini toplumun temsilcisi kılabildiği ölçüde başarıya ulaşmıştır.

Düzeni değiştirmek ya da mahkûm olmak

Öyleyse isteğimizin ne olduğuna ve stratejinin nasıl hayat bulacağına

odaklanmak gerekiyor. Bugünkü siyasal süreçler toplumumuzun önüne iki basit seçeneği sunuyor. Bu iki seçenekten biri düzenin iyileştirilmesi, diğeri ise yeni bir toplum ve ülke kurabilme iradesi. İkincisini tercih edenler, toplumun bugün "haysiyet meselesi" olarak gördüğü başlıklarda hareket noktasını veri alarak, bu hareket noktasından düzenin zayıf karnına nasıl vuracağını hesap etmesi gerekiyor.

Yapılan hesap, denklem çözmeye benzemediğinden "stratejik olana yönelme" gerçeğiyle karşı karşıyayız. Bugün düzeni dikeyine kesecek olgu, işçi sınıfının siyasal kategorileri kendi sınıf motifiyle doldurmasıyla mümkün. Bunun gerçekleşmesi "iktidar perspektifi" olmaksızın mümkün değil. İktidar perspektifi ise niyet edince değil sınıfın siyasallaşmasıyla kazanılıyor. Eğer sınıfın "siyasallaşmasından" söz edeceksek işçi sınıfının örgütsel birikimini yaratmak zorundayız.

Aksi halde iktidara talip değil, mahkûm oluruz.

Solun makus talihini yenmek için

Zafer Aksel Çekiç

Bağımsız bir sosyalist hattın kurulması, işçi sınıfının siyasetteki yeri, komünistlerin nasıl siyaset yapacağı sürekli tartışılan başlıklar. Türkiye'de AKP eliyle yürütülen rejim değişikliğinin, İkinci Cumhuriyet'in yerleşme sorunlarının yarattığı krizler ve toplumsal direncin yarattığı bir fırsatın ortada durduğu görülüyor. Kuşkusuz bu fırsatlar her dönem devrimci bir siyasetin bulması gereken olgular olsa da bu dönemin, bir yandan da, fırsatları göze soktuğu da söylenebilir.

Buna karşın, Türkiye solunun kıramadığı bir çember var. İdeolojik ve hatta siyasal gölgesi zaman zaman gövdesinin çok ötesine geçebilse de sosyalist sol kendisinde tarih sahnesine çıkacak enerjiyi bulamıyor. Özellikle Haziran Direnişi sonrası dönemde sosyalist solun daha fazla enerji bulabileceği bir Türkiye olsa da bu gerçek değişmiyor.

Sol adeta bir ağlama duvarı önünde haklı olup hak verilmemesine isyan edip duruyor ve bir türlü bu halden çıkamıyor. Örneğin, seçim sistemleri bir yana, sol Türkiye İşçi Partisi'nin 1965 seçimlerindeki başarısının ardından bir daha bu gücü gösteremedi. Esasında sol bunu ancak toplumsal mücadelede yaratacağı bir sıçramayla birlikte yapabilecekken ya kendisini görünmez kılan ittifaklarla ya da karşılığı olmayan birtakım sloganlar ve cin fikirlerle yapmaya çalışıp boyunun ölçüsünü alıyor.

İşçi sınıfı ile yeniden buluşmak

Bu tabloda, komünistlerin tek tercihi ısrarla işçi sınıfıyla yeniden buluşmak ve bütünleşmek. Bunun kolay yolunun olmadığı ve zaman alacak, sabır gerektiren bir emek gerektirdiği mutlak. Peki içinden geçtiğimiz günlerde bu karınca misali çabanın yerini alacak bir "acil sorun" tespiti mümkün mü?

Esas olarak Haziran Direnişi'nin gösterdiği işçi sınıfı olmadan ne kadar kitlesel ve toplumsal meşruiyeti yüksek olursa olsun her tepkinin eninde sonunda düzen tarafından bir "yumuşatılabileceği" olmalıdır. Yumuşatmak, düzen kanallarına aktarma, siyasi hedeflerin başarıya ulaşmadan sönümlendirilebilmesidir. 2013'ün ardından gelen "tatava yapma"cılık, "ekmek için ekmeleddin" kampanyası ve hatta 7 Haziran seçimleri ile CHP'nin Taksim Mitingi ve Adalet Yürüyüşü sırasında solun içine düştüğü hal bu bakımdan ders olmalıdır.

Buna artık bir de ek yapmak gerekebilir. 2009 yılındaki Tekel Direnişi de işçi sınıfının kitlesel eylemlerinin daha geniş toplumsal kesimlerle buluşmasının mümkün olmaması halinde de etkisinin sınırlı ve özgün kalması kaçınılmaz olmaktadır. 2015'te metal işçilerinin direnişini de benzer şekilde anmak mümkündür.

İşte bu iki eksiği kapatacak olan işçi sınıfı partisidir. Komünistler, bu yüzden "ama önce" diyenlere itiraz etmektedir. Önce halledilebilecek bir sorun olmadığı açıktır. Zira, AKP artık geleceğe dair projesi olan tek parti konumunda değildir. 2010 referandumu ve 2011 seçimlerinin ardından herkesi İkinci Cumhuriyet'e bir asgari müşterekte ikna etmiştir. O yüzden MHP'yi, CHP'yi, HDP'yi yanında bulabilmiştir. Dolayısıyla AKP'nin gitmesi 2007-2010 arasındaki gibi "hazırlıksız" yakalanacak bir sermaye düzenine işaret etmemektedir.

Bu yüzden öncülük yapacak bir komünist partinin işçi sınıfıyla buluşarak inşa edilmesi zorunludur. İşçi sınıfının kısmen kendiliğinden de ulaşabildiği sonuçları onlara taşımaktan değil güncel ve tarihsel çıkarlarının bağını kuracak inandırıcı bir siyasi hattın kurulmasından bahsettiğimiz açık olmalı. Ancak bu tür bir hat, tarihin çarklarını geri çevirebileceğini düşünen sermaye düzeniyle gerçekten mücadele edebilecektir.

Bağımsız sosyalist hat kimlerle örgütlenecek

Bu hattın kurulmasının örgütsüz olabileceğini düşünmek ise en hafif ifadeyle çocukça bir düştür. İşçi sınıfı partisinin güçlü ve kitlesel bir örgütsel tabana dayanması gerektiği kuşkusuz olmalıdır. Türkiye'de komünist parti inşa edilirken örgütüyle ve çevresine kurduğu hareketle büyüyerek var olmalıdır.

Yine Haziran Direnişi'nden çıkartılması gereken önemli bir sonuç, laiklik, çevre, kent, özgürlükler, adalet gibi başlıklardaki tepkilerin önemli toplumsal tabanlarının olduğudur. Komünistlerin işinin ise bu tepkiler ortaya çıktığında

müdahale ediyormuş gibi yapmadan, solda egemen hale gelen eylemden eyleme koşan halden çıkması gerekir. Kuşkusuz, bu eylemleri elinin tersiyle bir kenara itmekten veya bunlara tepeden bakmaktan bahsetmiyoruz. Yapılması gereken, işçi sınıfının ve siyasetinin bu tepkileri kendine bağlayabilmesinin sağlanmasıdır.

Dahası sermaye düzeninin yarattığı sorunların çözümünün sosyalizmde olduğuna işaret etmek de çoğu zaman yapıldığı gibi bir "ertelemecilik" değildir. Zira devrim bir gece yatıp sabah kalktığımız da gerçekleşmeyecektir. Bağımsız sosyalist hat kendini bir güç olarak örgütlerken ve büyütürken düzeni sıkıştıracak ve yarattığı sorunları "çözmeye" itecektir. Ama sonuçta sorunları çözen değil çözemeyen bir düzen yıkılabilir. Aksini söyleyenler kapitalizmin kendi kendine yıkılabileceğini de söyleyip emekli olabilirler.

İttifaklar içinde kaybolmamak

Komünistler kuşkusuz dış dünyadan kendilerini yalıtarak var olmazlar. Dolayısıyla işçi sınıfı siyaseti çeşitli toplumsal sınıflar, tabakalar ve kesimlerle olduğu gibi burjuva siyasetinin parçası olan partiler ve onların tabanıyla da etkileşime girerler. Bir tek temel ilkenin altı çizilmelidir. İşçi sınıfı burjuvaziyle ittifak yapmaz. Bunun dışında tüm kesimler devrim sürecinde ittifak unsuru veya en azından tarafsızlaştırılması gereken unsurlardır.

Türkiye'de ise ittifak tartışmalarının garipliği ne bu sınıfsallığı ne de ittifakların devrim stratejisinin bir parçası olması gerektiğini gözetmemesinde aranmalıdır. İşçi sınıfı siyasetinin güçlenmesi ve öncülüğü değerlendirilmeden kendisinden çok daha büyük kütleli siyasi öznelerle yan yana gelme telaşı fiziğin kütleçekim yasaları gereği bu öznelerin içinde kaybolmaya veya bunların yörüngelerine girmeye neden olmaktadır.

Bununla birlikte kitlelerin siyasallaşma dinamiklerini gözetmeyen bir anlayış yalnızlığa mahkumdur. Bunu derken bir yumuşatma aranmıyor. Ama yanlış bir anlayış, AKP gibi büyük bir sınıf düşmanı dururken toplumun çeşitli kesimleri ve bu arada emekçiler için bir çekim gücüne sahip öznelerle uğraşmayı öncelikli hale getirebilir. Böylesi bir öncelik ise komünistlerin içinde örgütlendiği kesimlerle bağını zayıflatacak ve işçi sınıfı siyasetini yalnızlaştıracak sonuçlar doğurmaktan öte bir işe yaramayacaktır.

Yukarıdaki ilkelerle birlikte değerlendirildiğinde komünistlerin demokrat siyasi hareketlerden önce mücadele etmesi gereken daha büyük sınıf düşmanları

olduğunu bilerek hareket etmek yeterlidir. Burada ifrat-tefrit ikilemiyle herkesi kendinden itmek de herkesle hemhal olmak da aynı sakıncalı sonuçları verecektir.

Sınıfla buluşurken yapılacaklar

Bu çerçevede bakılırken, Türkiye'de komünist partinin stratejik hedeflerle işçi sınıfı içerisinde meşru mücadele araçlarını kullanarak ve her adımda sınıfın öncülerini partileriyle buluşturup büyüyerek yol alması gerekmektedir. Stratejik hedeflerle ortaya konulacak örnekler büyütülüp yaygınlaştırıldıkça bağımsız sosyalist hat gerçekten kitlesel ve gerçekten devrimci doğru bir stratejiyle kuşanacaktır.

Bunun ötesinde sol düzen karşıtlığından ziyade düzen dışılığa, devrimcilikten çok radikalliğe, devrimcilikten çok reformizme saplanıp kalacaktır. Solun tüm projeciliğine ve acilciliğine karşı doğru yol budur. Sermaye düzeninin yerine eşit, özgür, laik, bağımsız, egemen bir gelecek çizmenin de yegane yolu budur.

gazete
Manifesto
internette bir hayalet dolaşıyor